

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ ПЕРЕКЛАДУ
З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ**

**Кваліфікаційна робота
магістра**

**на тему ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ АНГЛОМОВНИХ
ВЛАСНИХ НАЗВ У ХУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРУ
ДЖ. Р. Р. ТОЛКІНА „THE LORD OF THE RINGS”)**

Виконала: студентка 2 курсу,
групи 8.0350-1-ап-з
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.041 Германські мови
та літератури (переклад включно),
перша – англійська
освітньо-професійної програми
Переклад (англійський)
Бектурганова Вероніка Олексіївна

Керівник к.ф.н. Погонець В. В.

Рецензент к.ф.н., доц. Андрєєва І. О.

Запоріжжя – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВЛАСНИХ НАЗВ У ХУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ	5
1.1. Визначення поняття ономастики	5
1.2. Класифікація власних назв	12
1.3. Способи (прийоми, шляхи) відтворення власних назв у художньому тексті	15
РОЗДІЛ 2. СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ВЛАСНИХ НАЗВ У ХУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРУ ДЖ.Р.ТОЛКІНА «THE LORD OF THE RINGS»)	21
2.1. Переклад антропонімів у художньому тексті	23
2.2. Переклад топонімів та інших категорій власних назв у художньому тексті	36
ВИСНОВКИ	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	53
ДОДАТОК А	59

ВСТУП

Ономастика – наука, що вивчає власну назву – одна з найбільш актуальних тем в мовознавстві та перекладознавстві. Власне ім'я завжди була значущою частиною життя людей і привертала увагу вчених з різних областей знань. Велике значення передача власної назви має в художній літературі, де воно може передавати лінгвокультурне значення.

Детальним дослідженням ономастики займалися А. Бах, А. В. Суперанська, М. В. Подільська, В. С. Виноградов, Т. А. Казакова, С. Влахов, С. Флорін та інші вчені.

Попри значний інтерес до проблематики відтворення онімів в література і великої кількості наукових праць с цієї теми, одноголосної теорії та методології не існує. Зокрема, не остаточно вирішеними є визначення самого терміну, його роль в літературному творі та підходи до його перекладу.

Актуальність роботи полягає в необхідності вироблення ґрунтовного системного підходу до аналізу ономастикону в художньому творі, аналізу різних підходів до перекладу власних назв в літературі.

Наукова новизна полягає у спробі власного дослідження особливостей відтворення англомовних власних назв в художньому творі.

Об'єктом дослідження є англомовні власні назви.

Предметом дослідження є особливості відтворення англомовних власних назв у художньому тексті на матеріалі твору Дж. Р. Р. Толкіна “The Lord of the Rings”.

Метою дослідження є аналіз та розкриття особливостей відтворення англомовних власних назв у художньому тексті. Для дослідження поставленої мети необхідно вирішити наступні **завдання**:

- 1) опрацювати визначення терміну «власна назва»;
- 2) проаналізувати різні підходи до класифікації власних назв;
- 3) з'ясувати основні функції власних назв;

- 4) визначити різні підходи до перекладу власних назв;
- 5) виявити специфічні особливості англomовних власних назв у творі;
- 6) проаналізувати різні прийоми перекладачів власних назв в обраному творі;
- 7) описати та визначити використані прийоми та шляхи відтворення особливостей власних назв у романі Дж. Р. Р. Толкіна “The Lord of the Rings”.

Матеріалом дослідження стали 546 англomовних власних назв, обраних з роману Дж. Р. Р. Толкіна “The Lord of the Rings”.

Методи дослідження. Дослідження здійснювалось на основі використання таких методів та прийомів: лінгвістичного спостереження та аналізу, описового і компонентного методів, методу аналізу словникових дефініцій та статистичних методів обчислення кількісних результатів.

Практична значущість дослідження полягає у можливості використання його результатів для подальшого опрацювання теми власної назви в наукових працях та практичних заняттях з перекладознавства.

Структура роботи: дослідження складається зі вступу, двох розділів, висновків, додатку та списку використаної літератури.

У вступі подано загальні відомості про дану наукову працю, включаючи умотивування теми, мети, завдань, актуальності дослідження, визначення об’єкту, предмету та структурування роботи.

У першому розділі подаються теоретичні відомості про ономастику, термін власне ім’я, розглянуто питання класифікації, основних функцій власного імені, встановлено основні прийоми перекладу власних назв.

Другий розділ містить власний аналіз англomовних власних назв з твору Дж. Р. Р. Толкіна “The Lord of the Rings”.

У висновках подано узагальнені результати проведеної роботи. Додаток містить добірку із 546 англomовних власних назв та їх переклад, які стали фактичним матеріалом дослідження.

Загальна кількість сторінок 50, кількість використаних джерел 61.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВЛАСНИХ НАЗВ У ХУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ

1.1. Визначення поняття ономастики

Власна назва завжди була неоднозначним, але цікавим об'єктом вивчення в лінгвістичних науках, крім цього власні імена вивчаються різноманітними гуманітарними дисциплінами: філософією, логікою, літературознавством, поетикою, фольклористикою та іншими. Однак найбільший інтерес до даного феномену мови проявляє лінгвістика, адже дані одиниці мають великий науковий потенціал, незважаючи на уявну простоту як формальну, так і семантичну. Досліджуються різні аспекти імен: походження, історія імені, семантика, функціонування. Особливо актуальним бачиться дослідження функціонування власних назв, їх вплив і прагматичний потенціал, тобто дослідження життя імені в тексті. У мовознавстві розділ, який займається вивченням та дослідженням власних назв, називається ономастикою. Порівняно з іншими областями, ономастика є досить молодого, а тому багато аспектів її вивчення залишаються не з'ясованими.

Існує досить багато поглядів і визначень ономастики і області вивчення, яку вона охоплює. Термін ономастика в працях більшості науковців має два варіанти значення. У першому варіанті, це сукупність власних назв різноманітних типів [СУМ с. 698]. У другому, це лінгвістично-історична дисципліна, яка вивчає власні імена й назви, їх історію, семантику, будову, основні закономірності розвитку [Дзира 2010, с. 599].

Згідно зі словником ономастичної термінології «Ономастика - лінгвістична дисципліна, що вивчає власні імена» [СОТ 1978, с. 97]. У великому тлумачному словнику сучасної української мови ономастика

визначається як: «1) Розділ мовознавства, що вивчає власні назви; 2) сукупність власних назв у словниковому складі мови» [ВТС 2003, с. 671]. Окрім цього в словниках ономастика розділяється на окремі типи залежно від мовних особливостей: літературна і діалектна, реальна та поетична, сучасна й історична, теоретична та прикладна. В Енциклопедії української мови дається досить змістовне позначення ономастики як «розділ мовознавства, що вивчає власні назви, їх будову, системну організацію, функціонування, розвиток і походження» [ЕУМ 2000, с. 404]. За визначенням Є. М. Мурзаєва, що відповідає словниковому, ономастика є розділом мовознавства, що досліджує власні назви: імена та прізвища, прізвиська, клички тварин, географічні назви та етноніми [Мурзаєв 1984, с. 20].

Даний термін виник ще в Стародавній Греції приблизно в V-IV ст. до н.е., але розумівся він дуже широко - як мистецтво давати імена. Як особливий клас слів дані одиниці були виділені в Стародавній Греції філософами-стоїками (Хрисипп і ін.). Однак в наступні історичні періоди вчені і філософи нерідко зверталися до цього складного явища. Вивчення власних назв тривало і в епоху Відродження, в новий час (Т. Гоббс, Г. Лейбніц та ін.) І протягом XIX століття (Дж. Мілл, Х. Джозеф і ін.). Саме наприкінці XIX століття ономастичну лексику почали розглядати як складну самостійну систему, а не як додаток до апелятивної лексики. Ономастика розпочинає функціонування як окремий розділ лексикології та етимології. 1930 року XX століття за ініціативою А. Доза у Франції було скликано 1-й Міжнародний ономастичний конгрес. У 30-х роках ономастика отримала науковий статус [Ковальська 2005].

Розвиток даної науки активно продовжувався в 60-і рр. XX століття. Особливий внесок у вивчення власних назв зробили А. Бах, О. В. Суперанська, В. Д. Бондалетов, А. М. Селищев, А. І. Соболевський, М. В. Подільська, А. Н. Антишев і інші. Дослідження ономастики на Україні пов'язане з діяльністю М. Максимовича, І. Срезневського, І. Філевича, І. Франка, В. Григоровича, О. Соболевського, О. Шахматова, Г. Ільїнського [Ковальська 2005].

Говорячи про важливість даного розділу лінгвістики, О. В. Суперанська писала: «Ономастика, або онімія, як сукупність імен різних типів, пов'язана з усіма сферами людського життя і діяльності. Скрізь, де потрібно виділення для ідентифікації або індивідуалізації, людина вживає власні імена як найбільш зручний спосіб виділення об'єкта» [Суперанська 1973, с. 324].

Об'єктом вивчення ономастики є власне ім'я, онім. Визначення даного терміну саме по собі є одним з важливих питань вивчення ономастики і лінгвістики в цілому. Однією з можливих причин труднощів в розумінні самого терміну «власна назва» О. В. Суперанська бачить в спочатку неточному перекладі терміну з грецької мови на латинську і пізніше європейські мови. Так, аналізуючи ряд класичних робіт, присвячених проблемам власного імені, вона стверджує, що при перекладі з грецького слово «власне» позначає: 1) має владу; 2) має право або можливість; 3) узаконений, встановлений; 4) призначений, визначений; 5) сильний, могутній; 6) головний, основний, найважливіший; 7) спожитий в основному, або прямому своєму значенні; 8) грам. додається до одного лише предмету, тобто власний» [Суперанська 1973, с. 45]. Також вона вказує, що латинський варіант *proprium* в повному обсязі відповідає грецькому, маючи такі значення: 1) власний, властивий; 2) особливий; 3) невід'ємний, вірний, надійний [Суперанська 1973, с. 45]. При цьому важливими для визначення власної назви, на думку вченого, виявляються сьоме і восьме значення грецького терміну і друге значення латинського варіанту, в європейських же мовах закріпилося перше значення, в поєднанні з третім. Сформована плутанина в даному питанні ускладнює виділення основних властивостей даної категорії імен [Суперанська 1973, с. 45-46]. У зв'язку з цим, на даний момент, в лінгвістиці співіснують діаметрально протилежні точки зору на описувані одиниці: 1) повне заперечення наявності якого-небудь значення у власних назв 2) визнання наявності значення у власних назв, але заперечення їх зв'язку з поняттям; 3) твердження, що власні імена мають і значенням, і поняттям. Протилежні концепції з'явилися через неоднорідність підходів до опису власних назв. Дані

розбіжності в поглядах на поняття імені власного і того, які його критерії позначення і компоненти стали причиною існування безлічі варіацій визначення даного терміну і його компонентів.

Оніми виражають абсолютну одиничність і є назвами індивідуалізованих предметів [Пасік 1999, с. 21]В. М. Кам'янець висловлює думку, що власна назва є білатеральним мовним знаком, який складається з позначення і позначуваного [Кам'янець 2001, с. 1]. А. А. Реформатський визначив, що оніми перш за все покликані називати об'єкт, виконувати номінативну функцію, це їх призначення та спільна з загальними словами риса [Реформаторський 2003, с. 35-36]. За словами Л. А. Булаховського, важко абсолютно точно розмежити загальні іменники та власні назви, оскільки велика їхня кількість походить від загальних назв [Булаховський 1954, с. 102-103].

Спеціалізовані лінгвістичні словники дають наступні визначення поняття власна назва:

- слово, що служить індивідуальним позначенням осіб і тварин, географічних і астрономічних об'єктів, установ, органів тощо [Жеребило 2010];

- слово, словосполучення чи речення, яке служить для виділення названого ним об'єкта з ряду подібних, що індивідуалізує і ідентифікує даний об'єкт [ЛЭТ 1990].

Згідно з Д. І. Єрмоловичем власні імена є категорією іменників, головною функцією яких є найменування предметів. Основна відмінність від імен прозивних полягає в тому, що імена власні служать для особливого, індивідуального позначення предмета безвідносно до описуваної ситуації і без обов'язкових уточнюючих визначень. Власна назва виконує функцію номінації, що індивідуалізує [Єрмолович 2001, с. 9].

За визначенням О. І. Фоняковой: «Власні назви - це універсальна функціонально-семантична категорія іменників, особливий тип словесних знаків, призначений для виділення та ідентифікації одиничних об'єктів, що виражають одиничні поняття, загальні уявлення про ці об'єкти в мові, мови і

культури народу» [Фонякова 1990, с. 21] Зазначене визначення демонструє точку зору на власні імена як на слова-ідентифікатори, однак не виключає їх здатність виступати в ролі семантичного знаку, що містить в собі не тільки лінгвістичну інформацію, а й культурологічну. Важливо підкреслити, що дане твердження може бути підкріплено словами Н. І. Формановської, яка прийшла до висновку, «... що особисте ім'я є своєрідною лексемою, яка має багатим вмістом» [Формановська 2000, с. 280] На нашу думку саме визначення О. І. Фонякової є найбільш повним та вичерпним, вміщуючи основні аспекти та опис.

Досліджуючи різні сторони власної назви, вчені однак погоджуються стосовно функцій власної назви.

В цілому, можна окреслити ряд основних функцій власних назв:

1. Номінативна (називання об'єкта мови);
2. Ідентифікуюча (вказівка на об'єкт в ряду подібних);
3. Диференціююча (виділення об'єкта з ряду подібних);

другорядними виявляються соціальна, емоційна, акумулятивна, вказівна, адресна, експресивна, естетична, стилістична функції, а також функція «введення в ряд» [Бондалетов 1983, с 20-21].

Говорячи про функції власного імені Д. І. Єрмолович зазначає, що у власного імені слід розмежовувати пряму (первинну) і переносну (вторинну) номінативні функції. Пряма функція служить для вказівки на той предмет, якому надано власне ім'я в індивідуальному порядку. Переносна номінативна функція характеризується перенесенням найменування на інший предмет, в зв'язку з чим воно отримує здатність приписувати якісь властивості ряду об'єктів. Через номінативний перенесення можливий перехід власного імені в прозивні слова [Єрмолович 2001, с. 9].

Зважаючи на те, що власні назви не тільки називають об'єкт, а й індивідуалізують, потрібно враховувати що, крім суто лексичного компонента, в семантичний склад онімів входять і екстралінгвістичні компоненти - морально-оціночний, естетичний, афективний. Значення імені

включає в себе як відомості про власне слові, так і відомості про об'єкт, причому в лінгвістичну частину значення входять і мотиви іменування, і історія імені, і його етимологія.

А. О. Живоглядюв зазначає чотири компоненти значення власної назви:

1. Інтродуктивний – існування і предметність референта. Цей компонент значення є згорнутим повідомленням.

2. Класифікаційний, що вказує на належність референта до певного класу. Ці класи називаються денотатами назв. Наприклад, денотати антропонімів – люди; денотати зоонімів – тварини; денотатами топонімів можуть бути континенти, океани, моря, країни, річки, острови, населені пункти, вулиці тощо.

3. Такий, що індивідуалізує призначення назви, що втілюється через виділення одного предмета (свого референта) в межах денотату.

4. Характеристичний – набір ознак референта, що дозволяє зрозуміти про що або про кого йде мова [Живоглядюв 1996, с. 36].

Д. І. Єрмолович виділяє щонайменше чотири компоненти імені власного:

- буттєвий, або інтродуктивний - існування і предметність позначають.

Даний компонент значення являє собою як би згорнуте повідомлення: «Існує такий предмет». Цей компонент є загальним для всіх предметних словесних знаків - загальних і власних;

- класифікуючий - приналежність предмета до певного класу. Такий клас будемо називати денотатом імені. Денотатами антропонімів, наприклад, є люди (а денотатами багатьох антропонімів - також класи чоловіків і жінок); денотатами зоонімів - тварини; денотатами топонімів можуть бути континенти, океани, моря, країни, річки, острови, населені пункти, вулиці. Даний компонент значення являє собою як би згорнуте повідомлення: «Цей предмет - людина (річка, будова та ін.)»;

- індивідуалізуючий – особливе призначення даного імені для наречення одного з предметів в рамках денотата. (Як уже зазначалося, такий окремий предмет називається референтом імені). Разом компоненти (а), (б) і (в)

являють собою як би згорнуте повідомлення: «Є така людина, яка зветься Джоном»;

- характеризуючий - набір ознак референта, достатніх, щоб співрозмовники розуміли, про що або про кого йде мова. Даний компонент значення представляє собою як би згорнуте повідомлення [Єрмолович 2001, с. 12].

О. А. Леонтович зазначає, що організаційна роль ономастичного простору в будові літературного тексту зумовлюється системністю цього простору: розподілом онімів за лексичними розрядами залежно від їх семантичної функції, за словотворчими особливостями, стилістичною належністю, відношенням до категорії узуальності, мірою експресивності [Леонтович 1994, с. 3].

Ім'я, літературний онім, будучи одним із художніх прийомів, що формують концептуальний план всього тексту може досліджуватися як проекція:

- 1) на особистість автора та його ментальну модель дійсності;
- 2) на мовну систему конкретної мови;
- 3) на простір інтертексту, виконуючи у своїй ремінісцентну функцію;
- 4) на особистість читача та його ментальну модель твору;
- 5) на сам художній текст як систему та формований ним віртуальний художній світ [Фомін 2004].

Таким чином можна зробити висновок, що імена власні є одними з найважчих одиниць для аналізу, так як навіть визначення меж описуваного класу тягне за собою ряд труднощів в силу свого різноманітності і численності. Різні погляди на визначення самого поняття, сфери його існування та його структури є однією з причин створення нових теорій та течій в даному напрямку.

1.2. Класифікація власних назв

Питання класифікації власних імен є не менш заплутаним, ніж визначення самого поняття. Існує значна кількість класифікацій власних назв, що витікає з великої кількості поглядів на власну назву. К. М. Іриханова відзначила, що власні назви мають різне лексичне значення, побудову та культурний вплив і тому зрозумілою є необхідність в їх систематизації [Іриханова 1978, с. 8].

Ономастика, за О. І. Фоняковою, включає в себе ряд взаємопов'язаних розділів, які займаються вивченням різних груп власних назв:

1. Антропонімів - імена людей, в тому числі прізвища, по батькові, псевдоніми, прізвиська.

2. Топоніми - географічні назви (земні, водні, міські, сільські). Топоніми в свою чергу також діляться на кілька розділів: гідроніми (назви водних об'єктів), ойконіми (назви поселень), урбаноніми (внутрішньоміські об'єкти - вулиці, провулки, будівлі, мости та ін.), хороніми (назви областей, районів, краю) і інші.

3. Космонімія - назви позаземних об'єктів в галактиці.

4. Зооніми - клички тварин.

5. Ергонімія - назви об'єднань людей (організацій, гуртків, підприємств, секцій).

6. Теонімія і міфоніми - імена богів і міфологічних персонажів.

7. Окремо відзначимо важливу для нашої роботи групу - «літературні антропоніми, топоніми, зооніми як імена художніх об'єктів, створених уявою письменника і включених їм в текст літературно-художнього твору» [Фонякова 1990].

М. П. Кочерган поділяє власні назви на: 1) антропоніми (імена людей); 2) топоніми (географічні назви); 3) теоніми (назви божеств); 4) зооніми (клички тварин); 5) астроніми (назви небесних тіл); 6) космоніми (назви зон космічного простору і сузір'їв); 7) хрононіми (назви відрізків часу, пов'язані з

історичними подіями); 8) ідеоніми (назви об'єктів духовної культури); 9) хрематоніми (назви об'єктів матеріальної культури) та інші [Кочерган 2005, с. 187].

А. Гардинер стверджує, що власні назви, поділені на групи за предметом, який вони позначають, різні за характером свого значення і сферою свого функціонування. Він поділяє назви на ті, які називають об'єкт і несуть в собі якусь історію та ті, які тільки називають. За його словами, перша категорія вимагає більшого дослідження походження та інформації, що в них закладена [Гардинер 1954, с. 9].

Однією з найбільш докладних бачиться класифікація, запропонована О. В. Суперанською. У своєму дослідженні О. В. Суперанська бере за основу класифікацію А. Баха (1952 г.). А. Бах розподілив імена власні в такий спосіб:

- імена живих істот або істот, яких вважають живими;
- імена речей, куди відносяться місцевості, будинки, засоби пересування, твори образотворчого мистецтва, назви астрологічних і космічних об'єктів;
- іменування установ, товариств;
- іменування дій: танців, ігор;
- імена думок, ідей: літературних творів, військових та ін. планів;
- іменування музичних мотивів і творів [Бах 1952].

Спираючись на вищевказані категорії, О. В. Суперанська виділяє свої. Отже, розподіл виглядає наступним чином:

Імена живих істот і істот, які сприймаються як живі:

- а) антропоніми (індивідуальні та групові);
- б) зооніми (індивідуальні та групові);
- в) міфоніми.

Іменування неживих предметів:

- а) топоніми;
- б) космоніми і астроніми;
- в) фітоніми;
- г) хрематоніми;

д) назви засобів пересування;

е) сортові та фірмові назви.

Власні імена комплексних об'єктів:

а) назви підприємств, установ, товариств, об'єднань;

б) назви органів періодичної преси;

в) хрононіми;

г) назви свят, ювілеїв, торжеств;

д) назви заходів, кампаній, воєн;

е) назви творів літератури і мистецтва;

ж) документоніми;

з) назви стихійних лих;

і) фалероніми [Суперанська 1973, с. 174-205].

1.3. Способи (прийоми, шляхи) відтворення власних назв у художньому тексті

Спочатку може здатися, що переклад онімів не представляє ніяких труднощів. Така думка може виникнути через те, що власні назви зазвичай транскрибуються або транслітеруються. Це обумовлено їх своєрідністю та «міркуваннями зручності комунікації, і навіть особливостями мови» [Чесноков 1967, с. 156]. Але насправді процес обрання способу перекладу та обрання кращого відповідника до імені значно складніший та важчий.

Велика кількість підходів до розуміння самого поняття власної назви, її компоненти та відмінності від загальних слів породжує існування великої кількості поглядів на переклад такої лексики. Більшість перекладачів відзначають в першу чергу транслітерацію та транскрипцію.

Л. С. Бархударов відзначає, що переклад власних назв у художньому тексті завжди орієнтований на досягнення комунікативно-функціональної

ефективності. В цьому випадку прийнято говорити про випадки безеквівалентної лексики [Бархударов 1975, с. 93]. Незважаючи на те, що ця група лексики найважче піддається іншомовній трансформації, її еквівалентний переклад необхідний для досягнення рівноцінної ефективності впливу на читача. Термін “безеквівалентна лексика”, яким позначені власні назви, не означає, що ці слова взагалі неможливо перекласти. Комунікативно-функціональний підхід до перекладу безеквівалентної лексики враховує специфіку власних назв. Переклад власних назв відбувається шляхом: перекладацької транслітерації та транскрибування; описового перекладу; перекладу [Бархударов 1975, с. 96].

В. С. Виноградов вважає, що звичайні власні назви традиційно передаються за допомогою транслітерації або транскрипції [Виноградов 2001, с. 149].

А. В. Федоров вважає, що загалом можна констатувати, що вибір тієї чи іншої можливості передачі власних імен, які зберегли певну семантику, тобто вибір транслітерації чи перекладу, обумовлюється традицією, з якою не можуть не рахуватися перекладачі навіть у тих випадках, коли вони зустрічаються з іменами, вигаданими чи прізвиськами, хоча тут коливання значно частіші [Федоров 2002].

Дослідник В. І. Карабан виокремлює наступні способи перекладу:

1. Добирання словникового відповідника.
2. Вибір варіантного відповідника (для багатозначних слів).
3. Транскодування.
4. Калькування (дослівний переклад).
5. Контекстуальна заміна.
6. Смісловий (змістовий) розвиток.
7. Антонімічний переклад (формальна негативація).
8. Описовий переклад [Карабан 2002].

Т.А. Казакова виділяє наступні прийоми перекладу:

- транслітерація;

- перекладацька транскрипція;
- комбінація транслітерації та транскрипції;
- транспозиція;
- калька;
- напівкалька [Казакова 2001, с. 63-103]

Ми ознайомились з декількома різними підходами до перекладу власних назв і зробили висновок, що найчастіше для передачі онімів використовують транслітерацію, транскрипцію, калькування, уподібнюючий чи описовий переклади та їх змішані варіанти.

Транслітерація – «формальне буквене відтворення вихідної одиниці за допомогою алфавіту перекладної мови; буквена імітація форми вихідного слова» [Казакова 2001, с. 63].

Транслітерація застосовується тоді, коли вихідна мова та мова перекладу користуються різними графічними системами (наприклад, англійська, російська), але літери (графічні одиниці) цих мов можна поставити в якусь відповідність одна одній, та відповідно до цих відповідностей відбувається міжмовна передача імен власних [Єрмолович 200, с. 17]

Сьогодні транслітерація у чистому вигляді у російській мовній практиці не застосовується тому, що в англійській, французькій та інших мовах багато літери латинського алфавіту або змінили своє звукове значення, або читаються нестандартно у певних буквосполученнях та словах. Тому послідовна транслітерація їх російськими літерами породжуватиме варіанти цих імен, мало схожі під час читання на оригінали [Єрмолович 2000, с. 18].

Транскрипція – формальне пофонемне відтворення вихідної лексичної одиниці за допомогою фонем перекладної мови, фонетична імітація вихідного слова [Казакова 2001, с. 63]. Головне для перекладача – передати графічно-фонетичний склад слова. А. А. Реформатський вказував, що з перекладі ми прагнемо зробити «чуже» «своїм», а транскрипція дозволяє зберегти «чуже» через «своє» [Реформатський 1972, с. 312] При транскрипції зазвичай прагнуть максимальної фонетичної близькості, з таким розрахунком, щоб ім'я зазнало

мінімальні втрати під час перенесення до іншого мовне середовище [Влахов 1980, с. 208]. Через відмінності деяких звуків в українській та англійській мовах, як правило, існує декілька варіантів транскрипції. Приживаються зазвичай ті варіанти, які ближчі правилам української мови. Транскрипції підлягають різні власні назви (імена та прізвища людей, назви географічних об'єктів, небесних тіл, установ, організацій, морських і річкових судів, фірм, готелів, ресторанів, газет, журналів, сценічних постановок і так далі) [Карабан 2004]

Калькування – дослівний прямий переклад власних назв. калькування - відтворення не звукового, а комбінаторного складу слова чи словосполучення, коли складові слова (морфеми) чи фрази (лексеми) перекладаються відповідними елементами мови, що перекладає. Калькування як перекладацький прийом послужило основою великого числа різного роду запозичень при міжкультурній комунікації у тих випадках, коли транслітерація була чомусь неприйнятна з естетичних, смислових чи інших міркувань [Казакова 2001, с. 89]. Даний прийом активно використовується в текстах фентезі з їх вигаданим світом, де часто використовуються імена, що «говорять».

Напівкалька – дослівний переклад із застосуванням транскрипції чи транслітерації [Мазейна 2018, с.14]. Застосовується за умови, що власне ім'я може бути переведено частково прямо, а частково можлива передача тільки транскрипцією або транслітерацією.

Уподібнюючий переклад – переклад за допомогою функціональної заміни в українській мові.

Описовий переклад – переклад, у якому замість імені дається розгорнутий опис.

Обираючи той чи інший спосіб та прийом перекладу, слід дотримуватися однієї стратегії чи шляху. Стратегією вважається усвідомлений план вирішення конкретного перекладацького завдання, яке постає перед лінгвістом під час перекладу тексту або його фрагмента [Ребрій, с. 215-220]

А. П. Якімчук виділяє такі стратегії при перекладі власних назв:

- 1) запозичення власних імен;
- 2) запозичення та пояснення, при чому в тексті надається додаткова інформація;
- 3) узагальнення; власна назва відкидається, замість неї з'являється більш загальне поняття, відповідно, вона замінюється загальним описом чи поясненням;
- 4) через пристосування до цільової культури; поняття, висловлене мовою оригіналу, замінюється поняттям у контексті цільової мови з схожою функцією;
- 5) звернення до культури оригіналу; використовують назву з культури оригіналу, виходячи з припущення, що читачу перекладу вона може бути краще відомою, чим використана в оригіналі.

Різні стратегії, які вибирають перекладачі при передачі алюзій у власній назві, здається, відіграють вирішальну роль у розпізнаванні та сприйнятті конотацій, які вони несуть. Прийнятний переклад повинен справляти такий самий (або принаймні подібний) вплив на читачів перекладу, що й той, що створено оригінальною роботою на своїх читачів [Ordudari 2007].

Д. І. Єрмолович дає конкретні рекомендації перекладачеві щодо передачі власних назв, зокрема, дослідник рекомендує:

- 1) переконатися в тому, що перед вами саме власне ім'я (не всі слова англійської мови, що пишуться з великої літери, є власними іменами);
- 2) визначити, до якого класу предметів належить онім (від цього залежатиме стратегія перекладу);
- 3) встановити національно-мовну приналежність власного імені (від мови-джерела оніму залежатиме його вимова, отже, і транскрипція);
- 4) перевірити наявність традиційних відповідностей (можливо, власне ім'я вже має усталений варіант перекладу саме в тому значенні, яке зустрілося вам);

5) прийняти перекладацьке рішення, враховуючи аспекти форми та змісту імені власного, цільової аудиторії перекладу [Єрмолович 2001, с. 32-35].

Т.А. Казакова пропонує дотримуватися таких принципів при перекладі власних назв:

- дотримання благозвучності (цей прийом називається евфонічною передачею);

- недопущення зниження регістру;

- дотримання стилю мовлення;

- недопущення відхилення від словникової форми, якщо така існує [Казакова 2001, с.153-173].

Висновки до розділу 1

Власна назва або онім – предмет вивчення ономастики, є на сьогодні однією з найбільш актуальних тем та сфер вивчення у мовознавстві та перекладознавстві. Варіативність поглядів говорить про наявність ще не до кінця вивчених та обговорених областей ономастики. Ми визначили, що власна назва позначає конкретний предмет та індивідуалізує його.

Серед значної кількості класифікацій власної назви переважають предметні, тобто ті, що позначають види в залежності від предмета, що позначає власна назва. Особливості перекладу власних імен взагалі, а також в художній літературі повинні враховуватися при обранні стратегій та прийомів перекладу.

Теоретичні засади, з якими ми ознайомилися в розділі 1 демонструють, яка складна та багатогранна є тема власної назви, а тому аналізуючи художній твір «Володар Перстнів» Дж. Р. Р. Толкіна ми зможемо побачити ті складності, з якими застрілися перекладачі даного роману та шляхи, які вони обрали для їх подолання.

РОЗДІЛ 2

СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ВЛАСНИХ НАЗВ У ХУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРУ ДЖ.Р.ТОЛКІНА «THE LORD OF THE RINGS»)

У попередніх розділах ми визначили, що позначає термін власна назва, види та способи перекладу даної лексики. Розглядаючи дану тематику ми також розглянули особливості перекладу власних імен в художній літературі.

Для того, щоб продемонструвати найбільш розповсюджені шляхи передачі власних назв та визначити, які засоби та методи перекладу є найбільш поширеними та відповідними для творів такого специфічного жанру як фентезі – жанр у літературі, який включає магичні та/або надприродні елементи як частину сюжету, декорації чи теми. Міфологія та фольклор часто відіграють важливу роль у літературі фентезі [LD].

«Володар перснів» (англ. *“The Lord of the Rings”*) — епічний роман-трилогія у жанрі «фентезі» англійського письменника, філолога та професора Оксфордського університету Дж. Р. Р. Толкіна. Оповідь почалася як продовження до попередньої роботи Толкіна, «Гобіт», але згодом розвинулась у набагато більшу історію. Її було написано поетапно між 1937 та 1949 роками, істотну частину — під час Другої світової війни. Роман є другим у світі бестселером, кількість проданих примірників якого перевищила 150 млн [Вікіпедія].

Цей твір виділяється особливим ідіостилем автора, тому ми провели порівняльний перекладацький аналіз трьох перекладів роману «Володар Перстнів» українською. Для аналізу ми обрали переказ з англійської О. М. Мокровольського, адаптований для молодшого та середнього шкільного віку (2002 р.), переклади А. В. Немірової (2003 р.), О. В. Фешовець (2004 р.) та К. В. Оніщук (2016 р.).

Було з'ясовано, що існує декілька варіантів перекладу, що говорить про таке явище як множинність перекладів. Таке явище цілком логічно вписується в текстоцентричну концепцію творчості в перекладі, яка визначається намаганням перекладача робити зміни на мовному рівні задля збереження прагматичного навантаження та цілісної системи образів твору [Ребрій 2012, с. 310].

Працюючи з текстом даного твору слід враховувати не тільки особливості жанру фентезі, але й такі авторські особливості творів Дж. Р. Р. Толкіна як штучно створені мови, посилання на його інші твори, а також міфи та легенди, особливі неологізми та так звані «толкінізми» (авторські неологізми). Саме власне ім'я відображає індивідуальне авторське розуміння подій і фактів, описаних у уявному світі. Воно передає читачеві приховану інформацію, витягнуту завдяки здатності імені створювати асоціативні та конотаційні значення [Юнусова 2021, с. 3007].

Важливим аспектом є те, що Дж. Р. Р. Толкін використовує особливий літературний прийом – він пропонує «уявити», що сама книга є перекладом на англійську мову з загальної мови людей (вестрон) [Shippey 2005]. Діалекти інших об'єднань людей також представлені різними варіантами: Роган – давньоанглійська, народ Дейлу – давньоскандинавська.

Ці та інші особливості впливають на ті стратегії перекладу, що обирає перекладач як для перекладу всього твору, так і окремо для ономастичної лексики твору. Окрім цього, важливо визначити, наскільки способи відтворення перекладача співпадають з рекомендаціями самого Дж. Р. Р. Толкіна. З цією метою ми звернемося до деяких розділів книги “Guide to the Names in The Lord of the Rings”, яка є інструкцією Дж. Р. Р. Толкіна з перекладу власних назв з «Володаря Перстнів».

2.1 Переклад антропонімів у художньому тексті

Перш за все, говорячи про власні назви, люди згадують антропоніми. Іменники, що позначають людей, називаються антропонімами (від давньогрецького слова “*ἄνθρωπος*” - людина). Це поняття включає в себе весь спектр власних імен, застосовних до персони. Зокрема, до антропонімів належать: особисті імена, по батькові, прізвища, прізвиська, прізвиська, псевдоніми, мононіми та криптоніми. У творах Дж. Р. Р. Толкіна вибір імені для героїв майже завжди є першочерговою справою, адже імена в творах автора імена створюють найбільш властиву художньому персонажеві характеристику з притаманними лише йому емоційно-оцінними значеннями і виконують прогнозуючу функцію [Фадєєва 2007]. В окремих випадках використовуються так звані алюзивні антропоніми — власні імена, що натякають на існуючих історичних чи вигаданих (міфологічних чи літературних) персонажів.

Розглядаючи категорію антропонімів в своєму дослідженні ми проаналізували переклад антропонімів з твору «Володар Перстнів». В деяких таблицях може бути відсутній переклад О. М. Мокровольського через те, що його переклад є переказом, адаптованим для дітей і в ньому пропущені деякі розділи. Даний та інші розділи будуються таким чином: особливості імен, труднощі чи коментарі, важливі для перекладача, після чого приклади імен, а далі переклад різних перекладачів у вигляді порівняння варіантів перекладу.

В творах імена персонажів та особливості можна розглядати, виокремлюючи різні групи чи види в залежності від різних критеріїв, як наприклад: до якого народу належить персонаж (наприклад, така особливість як: імена гобітів відрізняються наявністю прізвища), якою мовою позначається ім'я в творі (вестерос, синдарин) та інші. Ми розглянемо ці імена та особливості їх відтворення крізь призму розуміння перш за все, що саме хотів виділити автор створюючи окремі відмінні одна від одної групи імен.

Отже, найголовніше, що можна зазначити на нашу думку говорячи про імена персонажів, це їхнє походження - світ Середзем'я постає перед читачем у вигляді континенту, заселеного декількома «расами» (люди, ельфи, гноми, гобіти, енти тощо), кожна з яких має власну культуру. Поліфонія культур актуалізується, насамперед, за допомогою поліфонії мов. Тобто, більшість імен була створена, враховуючі особливості та традиції цих вигаданих народів та рас Середзем'я.

Перша група імен за ознакою раси слід виділити імена гобітів, адже хі в творах дуже велике різноманіття. Імена гобітів, найчастіше складаються з двох частин: імені та прізвища, інколи це також можуть біти прізвиська – *Bilbo Baggins*, *Sam Gamgee*, *Lobelia Sackville-Baggins*, *Old Maggot*. Більшість гобітських прізвищ є промовистими, тобто кожне прізвище характеризує певні риси гобітів як народу. При перекладі значущих назв постають, таким чином, проблеми встановлення значення складових коренів, вибір: передання змісту чи збереження форми, можливість їх передання за допомогою змішаного варіанту [Фадеева 2007].

Слід зазначити, що майже всі жіночі імена у гобітів – назви квітів (як реальних, так і вигаданих): *Peony* («півонія»), *Daisy* («маргаритка»), *Gilly* (від англійської) "*gillyflower*" – «левконія») та ін. [Лебедева 2006, с. 11-12]. Сам автор дає коментарі щодо перекладу більшості основних імен та прізвищ гобітів і радить перекладати більшість із них, адже вони мають за собою мету опису, характеристики персонажа чи навіть його сім'ї.

Розглянемо декілька прикладів перекладу гобітських імен у першу чергу – більшість з них є існуючими іменами, які не несуть мети «розповісти» щось, тобто не мають якогось прихованого змісту (див. Таблицю 2.1).

Таблиця 2.1
Приклади гобітських імен

Приклад	Переклад О.М.Мокровольського	Переклад А.В.Немірової	Переклад О.В.Фешовець	Переклад К.В.Оніщук
Frodo	Фродо	Фродо	Фродо	Фродо

Продовження Таблиці 2.1

Meriadoc	Меріадок	Меріадок	Меріадок	Меріадок
Peregrin	Переґрін	Переґрін	Переґрін	Переґрін
Samwise	Щиросерд	Семіум	Семвайз	Семвайз

Як ми можемо відзначити, у більшості випадків перекладачі використовують транслітерацію *Peregrin* – Переґрін, Переґрін, з відмінністю лише у використанні літер «г» та «ґ», що може бути обумовлено різними поглядами на транслітерацію окремих літер у різні роки. На фоні цих прикладів виділяється ім'я *Samwise*. Переклад Семіум у А. В. Немірової є прикладом союзу напівкальки та транскодування, тому що переклад не повністю відповідає графічній формі оригінального імені: частина *Sam-* передано транскодуванням, а частина *-wise* за допомогою калькування. Ми бачимо, що це є напівкалькування, яке дозволяє передати морфему слова оригіналу за допомогою її лексичного відповідника у мові перекладу [Іванова 2008]. О. М. Мокровольський перекладає його ім'я як Щиросерд, що віжко пояснити змістовно. Можна лише припустити, що він вирішив адаптувати задля спрощення та надання більш казкової атмосфери твору – його переклад є переказом, адаптованим для дітей.

Розглянемо декілька прикладів перекладу гобітських прізвищ (див. Таблицю 2.2):

Таблиця 2.2
Приклади гобітських прізвищ

Приклад	Переклад О.М.Мокровольського	Переклад А.В.Немірової	Переклад О.В.Фешовець	Переклад К.В.Оніщук
Baggins	Злоткінс	Торбинс	Торбин	Торбин
Boffins	Мудрики	Мудрінси	Мудрини	Бофини
Brandybuck	Брендізай	Брендібок	Брендіцап	Брендіцап
Gamgee	Кося	Гемджи	Правоніг	Грунич

Продовження Таблиці 2.2

Horn blowers	Сурмачі	Люлькаси	Дударі	Сурмачі
Proud foots	Гордоступи	Мохностопи	Гордостопи	Гордостопи
Sackville- Baggins	Торбіли-Злоткінси	Кошелі- Торбинси	Сумосели- Торбини	Саквілі- Торбіни

Переклад прізвища *Baggins*, прізвища основного персонажа твору завжди викликала багато суперечок серед перекладачів. Щодо самого автора, то він дав наступний коментар щодо перекладу: За задумом має нагадувати “*bag*” («мішок, сумка»). Передбачалося, щоб у гобітів виникали асоціації з *Bag End* (останнє означає дно «мішка» (“*bag*”) або “*pudding-bag*” - те саме, що “*cul-de-sac*”, що буквально перекладається як “дно мішка” і означає “глухий кут”), місцевою назвою будинку Більбо. Переклад має містити корінь зі значенням «мішок» [Толкін 1975]. Як ми бачимо, українськи перекладачі дотрималися порад автора. А. В. Немірова, О. В. Фешовець та К. В. Оніщук використали калькування для перекладу з використанням основи «торба», з однією відмінністю – А. В. Немірова залишила прізвище з непритаманним українській мові закінченням –s. О. М. Мокровольський натомість переклав прізвище інакше, надаючи йому нових характеристик (Злоткінс – золото, багатство).

Схожа ситуація з *Sackville-Baggins* (подвійне прізвище персонажів, що є родичами Більбо): за словами автора *Sackville* - це англійське прізвище (аристократичніше, ніж *Baggins*). Вона пов'язана з *Baggins* в книзі, звичайно ж, тому що слова “*sack*” («мішок») і “*bag*” («мішок, сумка») в англійській мові (тобто у загальному) мають схожий сенс, крім того, це поєднання справляє трохи комічне враження [Толкін 1975]. Він пропонує перекладати так, щоб обидві частини мали в собі корені, що означають «сумка» чи «мішок». Як ми бачимо, більшість перекладачів використали уподібнюючий переклад та

кальку. Оніщук використала напівкальку, використавши для першої частини прізвища транскодування Саквілі-.

Дуже цікавим прикладом є прізвище *Gamgee* – автор говорить, що це прізвище іноді зустрічається в Англії, але походження її він не знає. Саме слово, що означає «вата» (зараз воно вийшло з вживання, але в моєму дитинстві воно ще зустрічалося), але він радить відноситися до цього прізвища як до «беззмістовного» та залишити як є, без перекладу, лише адаптуючи її до мови перекладу. Як ми бачимо даною настановою скористалась лише А. В. Немірова, використавши транскрипцію Гемджи. В інших варіантах ми бачимо, що перекладачі намагаються надати змістовність прізвищу, даючи власне розуміння.

Перекладаючи більшість інших прізвищ гобітів перекладачі дотримуються стратегії калькування та уподібнюючого перекладу задля передачі рис характеру і роду діяльності героїв, що носять ці імена - *Hornblowers* - Сурмачі, Люлькаси, Дударі, *Proudfoots* – Гордоступи, Мохностопи, Гордостопи.

У випадку з *Brandybuck* автор не надає конкретних рекомендацій, хоча і надає позначення коренів цього прізвища так: *Brandy-* – зв'язок з річкою *Brandywine*, а *-buck* – «олень» чи “*bucca*” (козел) [Толкін 1975]. О. В. Фешовець та К. В. Оніщук використали калькування за допомогою кореня «цап», А. В. Немірова переклала Брендібок – не зовсім зрозуміло, транскрипція з трансформацією чи уподібнюючий переклад, а О. М. Мокровольський запропонував власний варіант Брендізай – схожий варіант перекладу використали у російському перекладі В. Муравйов з А. Кистяковським, які хотіли підкреслити, що назва народу “*hobbit*” народилася з поєднання “*rabbit*” та “*human*”. Хибність тези про походження гобітів від кроликів доводив ще сам Толкін [Тихомирова 2001].

На цих прикладах ми побачили, що прізвища гобітів є промовистими та значущими і хоча створюють деякі труднощі при перекладі, але дозволяють

перекладачу розкрити трохи своє бачення народу гобітів, їх риси та відтворити це різними засобами та прийомами.

Розглянемо також декілька прикладів перекладу гобітських прізвиськ, що несуть навіть ще більше труднощів для перекладачів через культурні особливості створення прізвиськ як в лексичному розумінні, так і морфологічному, адже в різних мовах прізвиська утворюються різними шляхами (див. Таблицю 2.3).

Таблиця 2.3
Приклади гобітських прізвиськ

Приклад	Переклад О.М.Мокровольського	Переклад А.В.Немірової	Переклад О.В.Фешовець	Переклад К.В.Оніщук
Daddy Twofoot	дядечко Дволап	дідусь Троєніг	Деді Двоніг	Татко Двоніг
Gaffer	Дідо	Дід	Дідусь	Батечко
Old Maggot	Старий Чудій	Дядько Чудернак	Старий Чудар	Старий Чудар
Old Noakes	старий Заруб	дядько Нукас	старий Дуб	Старий Придубень

Розглядаючи приклади прізвиськ у гобітів можна дійти лише до одного висновку – при відтворенні не були використані якісь однозначні способи перекладу – майже в усіх випадках перекладачі застосовують певні трансформації. Наприклад, *Daddy Twofoot* – у О. М. Мікровольського *Daddy* перекладено як «дядечко», у А. В. Немірової – це «дідусь», у О. В. Фешовець – Деді, а в К. В. Оніщук – Татко. Складно сказати про точність перекладу, що вказує на вік персонажа, адже такої інформації у контексті не відображено. Якщо говорити про *Twofoot* – більшість вибрали варіант прямого, дослівного перекладу Двоніг та Дволап, але А. В. Немірова через невідомі причини вбрала варіант Троєніг.

Схожу, але більш однозначну картину ми бачимо на прикладі *Gaffer*, що передається калькуванням в усіх випадках як форма «дід», окрім перекладу Оніщук, котра обрала свій варіант Батечко. Також неоднозначно передано прізвисько *Old Noakes, Noake(s) i Noke(s)* - англійські прізвища, що походять, ймовірно, від географічної назви *No(a)ke*, що нерідко зустрічається (від словосполучення “*atten oke*” – «у дуба») в ранній англійській мові. Дж. Р. Р. Толкін радив адаптувати це прізвисько до мови перекладу або використати щось відповідне у схожому стилі [Толкін 1975]. О. М. Мокровольський використали такий варіант перекладу як старий Заруб, та О. В. Фешовець, назвала його Старим Дубом, що, непогано відображає характер персонажа з використаними засобами, які підходять українській мові. А. В. Немірова обрала шлях транскрибування без відображення змісту, вкладеного у це прізвисько. Така сама ситуація складається с більшістю прізвиськ, які найбільше притаманні саме гобітам.

Імена таких народів як люди, ельфи та гноми мають багато спільного між собою, тому їх можна об'єднати в одну групу імен. Більшість імен людей та гномів передано іменами загальної мови чи мови окремого народу (наприклад, роганці), більшість імен ельфів – синдарин чи квенья (мови ельфів). Це означає, що більшість імен хоча і несуть за собою зміст, він має бути зрозумілим лише носіям цієї мови, тому найбільш популярна стратегія в перекладі таких імен – не перекладати напряму.

Спочатку розглянемо особливості імен, з якими може зустрітися перекладач на прикладі деяких імен людей та ельфів. Імена людей не мають прізвищ, але часто пишуться з використанням імені батька *Théoden, son of Thengel* чи імені пращурів *Aragorn son of Arathorn, the heir of Isildur*. Окрім цього деякі імена людей мають описову частину, яка характеризує персонажа, виділяє окремі особливості - *Eorl the Young*. Такий прийом також притаманний ще ельфійським ім'ям - *Elwing the White*. Більшість особливостей імен людей не становить великих труднощів для перекладу та передачі, але слід зазначити особливість імен людей Рогану та гномів (іноді в ельфів, але не так часто) – в

написанні їх імен можна часто заштовхнутися з використанням літер, притаманних створеним автором штучним мовам – *Éowyn, Glóin*. У перекладі К. В. Оніщук можна часто побачити використання цих літер в імені.

Також можна відзначити, що саме іменам даних народів найбільш властиве лексичне варіювання яке відображає різні аспекти характеру та поведінки персонажа. Деякі персонажі мають велику кількість варіантів імені через різні мови, якими говорять інше персонажі: наприклад, *Gandalf* (мова людей) - *Olórin* (квенья) – *Mithrandir* (синдарин) – *Tharkûn* (мова гномів).

Такий персонаж як Арагорн має також декілька варіантів імені та прізвиська, але вони відрізняються не тільки за мовою походження імені, але є й інші критерії: 1) період життєвого шляху персонажа *Estel* – прізвисько, яким звали персонажа у дитинстві його близькі, *Elessar* – так почали звати Арагорна, коли він став королем Гондора; 2) окремі персонажі чи групи персонажів, що використовують ім'я *Strider* (Блукач) – так до персонажа зверталися люди Брі та люди півночі, *Wingfoot* (Крилоногий) – так Арагорна назвав Еомер, *Dúnadan* – ще одне прізвисько Арагорна, так його називали в Рівенделлі. Велика кількість імен Арагорна показує його розвиток як героя від невідомого Блукача до Короля, а також його значення та славу серед інших народів Середзем'я. Велике різноманіття імен для одного персонажа демонструє різне відношення до нього інших персонажів та навіть народів, а також різні сторони цієї людини.

Далі розглянемо декілька прикладів імен та прізвиськ та варіанти перекладу (див. Таблицю 2.4).

Таблиця 2.4
Приклади імен людей, гномів, ельфів

Приклад	Переклад О.М.Мокровольського	Переклад А.В.Немірової	Переклад О.В.Фешовець	Переклад К.В.Оніщук
Durin	Дурін	Дарін	Дарін	Дарін
Elrond	Елронд	Елронд	Елронд	Елронд

Продовження Таблиці 2.4

Elwing the White	-	Ельвінг Світла	Ельвінга Біла	Ельвінг Біла
Éowyn	Еовіна	Еовіна	Еовіна	Еовин
Galdor	Галдор	Геддор	Галдор	Гальдор
Gandalf the Grey	Гандальф Сірий	Гандальф Сірий	Гандалф Сірий	Гандальф Сірий
Glóin	Глоїн	Глоїн	Глоїн	Глоїн
Hirluin the Fair	Гірлуїн Гарний	Ерлуїн Щирий	Гірлуїн Прекрасний	Гірлуїн Прекрасний
Lúthien Tinúviel	Лутієн Тінувіель	Лючієнь Тінувіель	Лутієн Тінувіель	Лутієн Тінувіель
Malbeth the Seer	пророк Мальбет	Мальбет-віщун	Мальбет Ясновидець	Мальбет-Провидець
Necromancer	Чаклун-Некромант	Чародій-некромант	Чорно книжник	Чорно книжник
Sharkey	Шурига/ Шарко	Шаркі	Шаркі	Шаркі
Strider	Обїйдисвіт	Блукач	Бурлака	Бурлака

Більшість імен людей, ельфів та гномів було перекладено за допомогою транслітерації - *Elrond*, але все ж ми бачимо деякі цілком зрозумілі трансформації, які можна пояснити бажанням досягти благозвучності імені та адаптування до української мови: *Elwing* – використання м'якого знаку для пом'якшення звучання (згідно вказівок автора таке пом'якшення допустиме для ельфійських імен), *Gandalf the Grey*, *Glóin* – вживання літер [г] у О. М. Мокровольського, О. В. Фешовець та К. В. Оніщук або [г] у А. В. Немірової. Сучасні правила транскодування англійських [h] і [g] рекомендують, відповідно, літери [г] і [г] [Кушнір 2016].

Ми бачимо в таблиці 2.4, що саме у А. В. Немірової дуже відрізняється переклад деяких імен: *Galdor* – Геддор (важко пояснити таку зміну імені), *Hirluin the Fair* - Ерлуїн Щирий (можна зробити припущення, що такі зміни обумовлені використанням редукування приголосних на початку слова, на кшталт таких трансформацій в англійських словах, що походять із давньогрецької або латині [Кушнір 2016], *Lúthien Tinúviel* - Лючієнь Тінувіель (також ми бачимо значні трансформації, які важко пояснити).

Ми бачимо одну специфічну зміну жіночих імен *Éowyn* - Еовіна (в перекладі О. М. Мокровольського, А. В. Немірової та О. В. Фешовець) та *Elwing* - Ельвінга (у А. В. Немірової) - морфограматична модифікація у вигляді додавання закінчення –а до жіночого імені.

Ім'я *Durin* – цікавий приклад вибору перекладачів заради благозвучності. Транскрибування імені *Durin* передбачає український звук [y], бо слово саме *Durin* походить із давньоскандинавської, а не сучасної англійської мови, для якої характерний звук [a] [Кушнір 2016]. Але заради саме благозвучності, на нашу думку, А. В. Неміровою, К. В. Оніщук та О. В. Фешовець було обрано варіант Дарін.

Прізвиська героїв *Necromancer*, *Strider* за порадою автора потрібно перекладати за змістом. У різних перекладах *Strider* ми бачимо різницю в основному у стилістичному забарвленні даного імені: Обїдисвіт (О. М. Мокровольський) – можна сказати, неологізм, авторське творіння, що добре відображає спрямованість О. М. Мокровольського на дитячу аудиторію, Блукач (А. В. Немірова) – більш загальне поняття, що описує спосіб життя персонажа, який багато подорожує один; Бурлака (О. В. Фешовець, К. В. Оніщук) – може сприйматися читачем трохи упереджено, через те, що перше і найбільш значення цього слова має негативне забарвлення - людина без постійної роботи і постійного місця проживання; бідолаха, сердега, горопах; так раніше називали заробітчани, а також кріпаків-утікачів [Жайворонок 2006]. Слід зазначити, що образ життя даного персонажа хоча характеризується мандрями, але причиною цього є

його слідування власній долі і також захист північних кордонів мирних земель, а не відсутність домівки чи коштів.

Переклад слова-прізвиська *Necromancer* відображає різні варіанти назви чародія, чия діяльність пов'язана найчастіше пов'язується з воскресінням чи спілкуванням з мертвими [MW Dictionary] - Чаклун-Некромант (О. М. Мокровольський), Чародій-некромант (А. В. Немірова). Натомість О. В. Фешовець та К. В. Оніщук використовують більше загальне поняття Чорнокнижник, адже саме слово чорнокнижник означає просто колдун, маг.

Ім'я *Malbeth the Seer* також перекладається також з деякими трансформаціями – перестановка частин імені (пророк Мальбет у О. М. Мокровольського).

Прізвисько *Sharkey*, як вважає автор, походить від оркського слова “*sharkû*” («старий») та пристосовано під загальну мову (а в англійському тексті - під англійську мову). Тому це слово слід зберегти, змінивши його написання відповідно до мови перекладу [Толкін 1975]. Прізвисько *Sharkey* у О. М. Мокровольського передано двома варіантами Шарко (адаптований до української мови варіант зм'якшення, що радить зробити сам автор для вираження прив'язаності до персонажа) та Шурига (власне створене перекладачем ім'я). На цих прикладах ми побачили, що найбільш поширений метод для перекладу імен саме народів людей, ельфів та гномів – це транслітерація з частковим калькуванням.

Окрім вище зазначених основних народів – гобіти, люди, ельфи та гноми, слід додати до обговорення ще згаданих в творі «Володар Перстнів» валар (один з видів могутніх духів в легендаріумі Дж. Р. Р. Толкіна), гоблінів та орків.

На прикладі протиставлення імен саме цих двох різних груп персонажів можна побачити ще одну особливість, характерну для власних назв у творах Дж. Р. Р. Толкіна – надання окрасу негативним чи позитивним персонажам за допомогою евфонічного, або какофонічного ефекту (див. Таблицю 2.5).

Таблиця 2.5

Приклади імен з «емоційно-забарвленням» звучанням

Приклад	Переклад			
	О.М.Мокровольського	А.В.Немірової	О.В.Фешовець	К.В.Оніщук
Varda, Queen of the Stars	-	Варда, Зоряна	Варда, Королева Зірок	Варда, Королева Зірок
Oromë the Great	-	Ороме	Ороме Великий	Ороме Великий
Shagrat	Шаґрат	Шаґрат	Шаґрат	Шаґрат
Uglúk	Уґлук	Уґлук	Уґлук	Уґлук
Gollum	Гам-Гам	Горлум	ґолум	ґолум

Перекладачі використовують в даних випадках транскодування, що дуже важливо для правильного відтворення характеру раси орків та гоблінів. Їхні персонажі розкриваються завдяки створення ефекту немилословності через велику кількість проривних та шиплячих приголосних – *Shagrat*, *Uglúk*. В той самий час ми вважаємо, що автор застосовує голосні й дзвінки приголосні в іменах – *Varda*, *Oromë*, для надання рішучості та могутності іменам валар, які за легендаріумом є найбільш могутніми з духів у світі. Такий самий прийом також може використовуватися в іменах ельфів, в яких музикальність мови ельфів демонструється за рахунок присутності у власних назвах голосних та подвоєних сонорних приголосних [Фадєєва 2007].

Окремо слід згадати важливого персонажа даного твору – *Gollum*. Хоча він і не є орком, його ім'я також несе в собі стилістичне забарвлення, передане фонетичного рівня. Ім'я *Gollum* могло бути взяте з давньонорвезької мови, в якій є слово “*gull*” (інша форма – “*goll*”), яке означає «золото, скарб, коштовність», а в словосполученні “*fingr-gull*” також означає «кільце». Його ім'я було дано йому за звуки його булькаючого, задушливого кашлю, що, можливо, обрано для викликання в читачів почуття відрази чи огиди до

персонажа, а можливо й жалю [Толкін 1937]. О. В. Фешовець і К. В. Оніщук використали транслітерацію з заміною подвоєної [л] на одну – Голум. О. М. Мокровольський та А. В. Немірова спробували відтворити у перекладі колорит імені – Гам-Гам, що, імовірно, імітує прості звуки, що міг видавати цей персонаж; Горлум – схожий варіант є і в російському перекладі, що може бути обумовлено бажанням викликати нові асоціації зі словом «горло», про доречність яких складно говорити.

Аналіз способів і прийомів відтворення тексту «Володаря Перстнів» показав, що своєрідність самого твору зумовила і певні особливості перекладацьких рішень. Так, ми спостерігали відтворення власних назв способами транскрипції, транслітерації, калькування, а також уподібнюючого перекладу. І хоча більшість імен не викликає труднощів з перекладом, але є багато тонкощів, пов'язаних з врахуванням правил відтворювання штучних мов, особливостей характеру персонажів, благозвучності чи не благозвучності імен, передання промовистості та значення, прихованого в імені.

В ході аналізу перекладів цього твору ми відзначили, що різні перекладачі долають ці труднощі та специфіку твору різними шляхами. Імена виступають у романі дієвим інструментом створення особливого ефекту розкриття рис та характеру, а їх адекватний переклад допомагає передати унікальну своєрідність та ідею, закладену в ці імена.

2.2. Переклад топонімів та інших категорій власних назв у художньому тексті

Роман «Володар Перстнів» має велику кількість антропонімів через розвинену та розгалужену систему персонажів, але окрім цього автор створив ретельно опрацьований та детально описаний у творі новий вигаданий світ, який має відповідно велику кількість топонімів. Його твір багатий також на

зооніми, фітоніми та іншими категоріями власних назв для багатьох об'єктів. Така велика кількість груп може бути пов'язана з бажанням автора прописати всі аспекти існування для створення ефекту занурення при читанні твору, ефекту відчуття реальності такого світу. Ми опрацювали переклад топонімів та переклад назв, що належать до інших груп. Серед інших груп назв, обраних для аналізу, ми охопили такі: назви видатних подій чи свят, назви народів, що населяють Середзем'я (назва частини світу в книзі) та назви окремих речей – мечі, коштовності, імена тварин та рослин. В Додатку також представлені приклади інших груп власних назв.

Географічні назви широко представлені у романі і охоплюють багато підвидів, серед яких: ойконіми (назви поселень), хороніми (назви територій), гідроніми (назви водних об'єктів), дрімоніми (назви лісів), ороніми (назви рельєфів), мікротопоніми (назви невеликих об'єктів та споруд) та інші. Окрім основних категорій топонімів, в книзі також представлені менш вживані назви: назви веж та фортець, назви трактів та доріг, а також назви окремих будов – трактирів, житлових будинків та визначних місць.

Як і імена, більшість географічних назв мають різне походження в залежності від мови спілкування. Більшість назв представлена загальною мовою, іноді мовою ельфів (більшість старих назв) чи мовою народу, що об'єкт назвав. Існування декількох мов є причиною існування декількох варіантів топонімів.

Частина топонімів представлена назвами, що походять з штучних мов та не зрозумілі читачеві, хоча більшість інших топонімів створені за допомогою номінального імені чи словосполучення.

Розглянемо спочатку приклади назв територій, деяких районів та країн (див. Таблицю 2.6).

Таблиця 2.6
Приклади назв територій та країн

Приклад	Переклад О.М.Мокровольського	Переклад А.В.Немірової	Переклад О.В.Фешовець	Переклад К.В.Оніщук
Dunland	Сіра земля	землі Смаглочолих	Сірий край	Смурні землі
East farthing	Східна чвертка	Східна чверть	Східна Чверть	Східна Чверть
Eriador	Еріадор	Еріадор	Еріадор	Еріадор
Gondor	Гондор	Гондор	Гондор	Гондор
Hollin	Голлін	Холлін - Земля гостролиста	Край Гостролиста	Край Гостролиста
Ithilien	Ісілієн	Ітілієн	Ітілієн	Ітілієн
Buckland	Пагорби	Забренд	Цаповий край	Цапокрай
Mordor	Мордор	Мордор	Мордор	Мордор
Rohan	Рокань, Ристалія	Рохан	Роган	Роган
Wilder land	Дикий край	Глухомань	Дикий край	Дикий Край
Shire	Гобітянський край Гобітянія	Край	Шир	Шир

Дана категорія власних назв досить широка, адже в творі дуже поширений розподіл територій по районах та частинах країн та навіть окремих населених пунктів, а також поділення на різні сегменти більш великих територій. *Wilderland* (велика географічна область земель на півночі Середзем'я), *Ithilien* (частина земель, що належить Гондору), *Eriador* (велика область земель, на яких знаходяться багато населених пунктів, що належать різним країнам чи є окремими автономними об'єктами – Шир, Рівендол), *Hollin* (місцевість на сході Еріадору) – все це приклади таких назв. *Ithilien* та *Eriador* мають

походження за ельфійської мови синдарин, перекладачі використали транслітерацію з використанням українського відповідника [т] для буквосполучення [th], окрім О. М. Мокровольського, який обрав інший відповідник [с] – Ісілієн. Також перекладачі обрали різні варіанти для відтворення [e] – е та є. *Wilderland* перекладено за допомогою калькування – Дикий Край. А. В. Немірова використовує переклад Глухомань, що можна окреслити як більший простий, розмовний відповідник за адаптацією до української мови.

Hollin - назва загальною мовою (скорочена від *Hollin-land*, «падубна земля») країни, яка ельфійською називалася *Eregion*, «край падубов». *Hollin* - застаріла форма слова “*holly*” («падуб»), яка ще де-не-де використовується; це було місце, де вдосталь росли падуби. Підлягає перекладу [Толкін 1975]. О. В. Фешовець та К. В. Оніщук прислухаються до порад автора, використовуючи уподібнюючий переклад декількома трансформаціями Край Гостролиста – додавання слова Край та використання іншої назви падуба – гостролист. О. М. Мокровольський використовує транслітерацію Голлін, як і А. В. Немірова – Холлін, але в останньої також додається коментуючий переклад – Земля гостролиста.

Dunland, Gondor, Rohan, Mordor, Shire – це все різні назви країн у світі Середзем’я, цими назвами також позначають саму землю чи її частини. Назва *Dunland* містить англійський прикметник “*dun*” – «темний, сутінковий, неясний» [Толкін 1975]. Згідно додатку в кінці третьої частини «Повернення Короля», народ Рогану назвали так цей край та його жителів через смагляву шкіру та темне волосся [Толкін]. Більшість перекладачів використовують калькування даної назви, окрім А. В. Немірової, яка змінює порядок слів та використовує смисловий розвиток – Землі Смагlochолих. Варіант А. В. Немірової землі Смагlochолих можна визначити як трансформаційний переклад за Л. Бархударовим, що характеризується заміною вихідного слова за рахунок лексико-граматичних перекладацьких трансформацій [Бархударов 1975, с. 102]

Gondor, Mordor – назви земель та краї, що також мають ельфійське походження. Як і з іншими територіями, раніше згаданими, ми бачимо, що перекладачі використовують транслітерацію. Цікавим для розгляду є назва *Rohan*, топонім синдаринського походження. *Rohan*– це редукований варіант оригінального ельфійського *Rochand*, а тому краща транскрипція– Рохан. Маємо переконливий приклад потреби в етимологічному аналізі слова, який має передувати транскодуванню [Кушнір 2016]. Окрім цього ми бачимо, що О. М. Мокровольський перекладає цю назву як Рокань, Ристалія, створюючи власні реалії, оніми.

Окремо можна виділити поділ територій всередині окремої країни. Наприклад *Shire* – назва країни гобітів. Це слово існує в сучасній англійській мові, і, отже, в оповіданні відноситься до загальної мови, перекладати його слід за змістом [Толкін 1975]. А. В. Немірова відтворює назву за допомогою слова Край, а О. В. Фешовець та К. В. Оніщук використовують змішаний варіант транскодування Шир. О. М. Мокровольський використовує описовий варіант – Гобітянський край та неологічний відповідник Гобітянія.

Eastfarthing – це одна з частин земель гобітів (поділяють за сторонами світу – північ, південь, захід та схід). За словами автора слово “*farthing*” (давньоанглійське “*feorping*”, середньоанглійське “*ferthing*”), «чверть пенні»; але тут воно використане в його первісному значенні «четверта частина, чверть» [Толкін 1975]. Перекладачі використали для перекладу калькування Східна чвертка (О. М. Мокровольський), Східна чверть (А. В. Немірова, О. В. Фешовець, К. В. Оніщук), що є найбільш відповідним варіантом, на нашу думку.

Buckland – це також області чи райони, що належать до країни гобітів, де вже можна окрема виділяти села, поселення та міста. *Buckland* складається з основ “*buck*”, що означає «олень» чи “*bucca*” (козел), і “*land*” – «земля», та є реальною англійською назвою селищ [Толкін 1975]. Варіант перекладу О. В. Фешовець Цаповий Край є найбільш наближеним до поради автора щодо перекладу “*buck*” в усіх словах з цим коренем за змістом. Забрэнд у перекладі

А. В. Немрової може вказувати на розташування місцевості за річкою Baranduin, а О. М. Мокровольський використовує описовий переклад, відзначивши рельєфність місцини - Пагорби.

Окрім назв територій та країн, топоніміка цього твору представлена ще назвами населених пунктів – міст, сіл, поселень. Цікаву окрему категорію становлять відокремлені замки, вежі, фортеці та інші споруди, що існують на віддалині від міст та великих пунктів проживання людей. Їх можна віднести до такої категорії топонімі як мікротопоніми. Ми об'єднуємо дані дві категорії для аналізу через їх схожість.

Таблиця 2.7
Приклади назв населених пунктів та споруд

Приклад	Переклад О.М.Мокровольського	Переклад А.В.Немрової	Переклад О.В.Фешовець	Переклад К.В.Оніщук
Bree	Підгір'я	Бригора	Брі	Брі
Dale	Дол	Дейл	Дол	Дол
Minas Tirith	Мінас-Тіріт	Мінас-Тіріт	Мінас-Тіріт	Мінас-Тіріт
Tower of Ecthelion	вежа Ектеліону	Вежа Ектеліону	Вежа Ектеліону	Ектеліонова Вежа
Isengard	Ізенгард	Ізенгард	Ізенгард	Ісенгард
Rivendell	Рівендол	Рівенделл	Рівендол	Рівендол

Аналізуючи приклади, представлені в таблиці, ми бачимо, що назви міст та споруд походять зі штучних мов та їх значення не є зрозумілим читачеві. Перекладачі дотримуються різних поглядів на відтворення таких назв та використовують значну кількість трансформацій.

Більша частина була відтворена за допомогою транскодування – *Isengard*, *Tower of Ecthelion*, *Minas Tirith* з невеликими відмінностями в перекладачів у відтворенні окремих літер та звуків.

Для назв, що зрозумілі читачеві перекладачі частіше використовували калькування. Назва міста *Dale* було перекладено за допомогою калькування більшістю перекладачів, окрім А. В. Немірової, яка обрала транскрипцію.

Для деяких назв були обрані змішані прийоми передачі. Містечко *Bree* є англійським топонімом, що походить від кельтського слова, що означає «пагорб». Автор говорить про використання цієї назви, щоб представити прошарок назв, які походять з мови більш давньої, ніж загальна мова або мова гобітів. Він радить не перекладати дану назву за замістом [Толкін 1975]. О. В. Фешовець та К. В. Оніщук дотримуються поради та використовують транскрипцію для передачі - Брі. У А. В. Немірової ми бачимо транскрипцію в поєднанні з експлікацією (додавання основи «гора» для опису місцевості) – Бригора. О. М. Мокровольський використовує переклад за змістом - Підгір'я. Останні два варіанти перекладу можуть бути обумовлено бажанням перекладачів адаптувати назву під українську мову, використавши форми, схожі на реально існуючі назви.

Rivendell – назва городу ельфів. Дж. Р. Р. Толкін зазначає, що *Rivendell* – це переклад з ельфійської на загальну мову, і означає «долина в ущелині». Тут автор пропонує транскрипцію чи переклад за змістом. О. М. Мокровольський, О. В. Фешовець та К. В. Оніщук використовують напівкальку з транслітерацією першої частини слова *Riven-* та перекладом *-dell* – Рівендол. А. В. Немірова транслітерує всю назву – Рівенделл.

Значну частину топонімів в даному творі складають назви річок, озер, гір, низин, лісів та інших об'єктів місцевості. Більшість з них передана так званою загальною мовою, тобто зрозумілі читачеві. Інші назви природних географічних об'єктів у більшості представлені ельфійською мовою через те, що ельфи – перший народ, зо потрапив у Середзем'я та саме вони перші давали назви всьому, що бачили – велика кількість цих назв старі, як самі ельфи.

Таблиця 2.8
Приклади назв природних географічних об'єктів

Приклад	Переклад О.М.Мокровольського	Переклад А.В.Немірової	Переклад О.В.Фешовець	Переклад К.В.Оніщук
Amon Hen	Амон-Слох	Амон-Хин	Амон-Ген	Амон-Ген
Amon Lhaw	Амон-Зор	Амон-Ло	Амон-Ло	Амон-Лав
Brandy wine	Бренді-винна	Брендівіна	Брендівинна	Брендівинна
Chetwood	Шпачиний ліс	Дужий ліс	Чет-ліс	Хет-ліс
Mirk wood	Чорноліс, Чорний ліс	Чорнолісся	Морок-ліс	Морок-ліс
sea of Núrnenn	озеро Нурнен	Озеро Нурнен	Нурнійське море	Нурненійське Море
River Hoarwell	річка Сива	річка Сива	ріка Сиво джерельна	ріка Сиво джерельна

Це дуже велика категорія назв, що зазнала при перекладі багато трансформацій та має багато зауважень автора щодо перекладу. На прикладах таблиці, ми бачимо, що перекладачі використовують різні методи та тактики для передачі значення. Гори *Amon Hen* та *Amon Lhaw* – цікавим прикладом відтворення є переклад О. М. Мокровольського - Амон-Слох та Амон-Зор, що є неологізмом, створеним перекладачем з використанням значення самих назв ельфійською мовою – означають пагорб слуху та пагорб зору. Такий переклад дає нам інформацію про зв'язок цих двох географічних об'єктів, додаткову інформацію, отриману з інших джерел. Інші перекладачі обрали шлях транскодування – транслітерацію та транскрипцію.

Калькування та уподібнюючий переклад часто використовуються для передачі назв географічних об'єктів, адже вони часто є промовистими та

складаються з прикметникових форм номінальних слів, наприклад, *River Hoarwell* - річка Сива(О. М. Мокровольський, А. В. Немірова), ріка Сиводжерельна (О. В. Фешовець та К. В. Оніщук) .Ріка *Brandywine* являє собою переробку гобітами ельфійського (синдаринського) *Baráduin*. Оскільки на той час це було значуще слово, назву слід перекладати за змістом; однак можуть виникнути труднощі, оскільки бажано, щоб переклад був також, наскільки можна, спотворенням слова *Baráduin* [Толкін 1975]. Власне назва часто зустрічається в англійській мові як географічна, вона також є повною формою від “*brandy*” (міцний алкогольний напій), але автор не підтверджує, що загальною мовою слово теж має таке походження. У перекладі А. В. Немірової назва була транскодована у Брендівіну, О. В. Фешовець та К. В. Оніщук переклали назву прикметником Брендівинна та передали в цій назві частини «бренді» та «вино», які також присутні в англійському слові. О. М. Мокровольський обрав схожий варіант Бренді-винна.

Відрізняються особливості перекладу назв лісів – наприклад, *Chetwood* і *Mirkwood*. Назва *Chetwood* складається з двох слів, кельтського та англійського, і обидва вони означають «ліс». Тому в *Chetwood* необхідно залишити “*Chet*” та перекласти “*wood*” [Толкін 1975]. О. В. Фешовець і К. В. Оніщук слідують настановам автора, використовуючи транскрипцію, а А. В. Немірова та О. М. Мокровольський підбирають свої власні прикметники, що входять до назви лісу, та які безпосередньо не пов’язані з оригіналом.

Назва *Mirkwood*, тим часом, апозичена з давніх німецьких легенд та географії, і збереглася головним чином у давньоісландському “*myrkviðr*”, хоча найстаріша зафіксована форма - давньонімецьке “*mirkiwidu*”. В англійській мові це слово не збереглося, хоча *Mirkwood* використовується для передачі давньоісландського “*myrkviðr*”. За словами автора перекладати треба за змістом, використовуючи, наскільки можна, поетичні чи застарілі обороти [Толкін 1975]. В таблиці ми бачимо 2 синонімічних відповідника для цієї назви – Чорноліс, Чорнолісся (О. М. Мокровольський, А. В. Немірова) та Морок-ліс

(О. В. Фешовець, К. В. Оніщук), які добре передають своєю формою атмосферу старої казки чи міфу та відповідають вимогам автора.

Гідроніми представлені назвами річок, озер, морей. Як інші назви, що виходять зі штучної мови, *sea of Núrn* перекладається українськими перекладачами за допомогою транскодування, але зазнає трансформацій, що більше притаманні саме топонімам – зміна частин словосполучення місцями та заміна однієї частини мови на іншу - Нурнійське море (О. В. Фешовець, К. В. Оніщук). У О. М. Мокровольського та А. В. Немірової ми бачимо зміну значення - озеро Нурнен. Обидві варіанти «море» та «озер» можуть існувати – на картах воно позначено як море, в тексті згадується як озеро.

Калькування з рядом трансформацій та змішані прийоми – найбільш поширені прийоми перекладу цієї категорії топонімів.

Проаналізувавши ряд топонімів, можна зробити висновок, що для відтворення даної категорії імен, перекладачі дотримують різних стратегій в залежності від їх бажання, знань щодо місцевості та рельєфу Середзем'я та інших факторів.

В світі, створеному Дж. Р. Р. Толкіном існує не тільки велика кількість рас та істот, схожих на людей, але й інших тварин, створінь та рослин, що важко віднести до конкретної категорії. Зооніми представлені іменами коней, павуків та орлів, рослини – окрім звичних рослин, наприклад, квітів, ми пропонуємо віднести ентів (розумна раса рослинного походження).

Таблиця 2.9

Приклади імен рослин та тварин

Приклад	Переклад О.М. Мокровольського	Переклад А.В.Немірової	Переклад О.В.Фешовець	Переклад К.В.Оніщук
Treebeard	Древлен	Древес	Древлен	Дерево бородий

Продовження Таблиці 2.9

Bregalad, Quickbeam	Брегалад, Скоромов	Брегалад, Поспішай	Брегалад, Скоромов	Брегалад, Спритнодр ев
Firefoot	Вогненогий	Сокіл	Прудконогий	Вогненіг
Shadowfax	Тінебор	Тінебор	Тінебор	Тіньогрив
Shelob	Желоб	Шелоба	Шелоба	Павучиха
Gwaihir Windlord	Гвайгір-Боривітер	Гваїхор Повелитель Вітрів	Гвайгір Боривітер	Гвайгір Володар Вітрів

Аналізуючи приклади імен тварин та рослин, можна сказати, що особливості їх походження і перекладу схожі з антропонімами, особливо ентів – вони є розумною расою та їхні імена походять зі штучних мов.

Більшість імен коней, наприклад, *Shadowfax*, *Firefoot* є зрозумілими та відтворюються перекладачами засобами калькування чи змістовного перекладу. Імена орлів мають дві частини – ім'я та їх характеристику - *Gwaihir the Windlord*, що перекладається за допомогою транскодування *Gwaihir* (Гвайгір, Гваїхор) та змістовним перекладом *the Windlord* (Боривітер, Володар Вітрів).

Shelob, в оригінальній назві (“*she+lob*” – діалектний англійський варіант слова павук) указівка на жіночу стать посідає надто чільне місце, аби її не відобразити в перекладі [Кушнір 2016]. А. В. Немірова та О. В. Фешовець транскодують ім'я з додаванням закінчення [а] для позначення жіночого роду, О. М. Мокровольський транскодує з використанням літери [ж], а К. В. Оніщук використовує описуючий переклад – Павучиха.

Ми проаналізували найбільш широко представлені категорії власних назв, але існують також багато інших категорій онімів, що однак представлено не такою значною кількістю випадків. Далі ми проаналізуємо декілька прикладів різних типів онімів з аналізом перекладу (див. Таблицю 2.10).

Таблиця 2.10

Приклади з інших категорій власних назв

Приклад	Переклад О.М.Мокровольського	Переклад А.В.Немірової	Переклад О.В.Фешовець	Переклад К.В.Оніщук
Battle of Five Armies	Битва п'яти військ	Битва П'яти Військ	Битва П'яти Військ	Битва п'яти армій
Andúril	Андріл	Андріл	Андуріл	Андуріл
Narya the Great	Великий Нар'я	Нар'я	Нар'я Великий	Нар'я Велична
Thain	Тян	Тан	тан	Ватаг
Hobbits	Гобіти	Гобіти	Гобіти	гобіти
Dunadan	дунадани	дунадани	дунадани	дунедайни
Lithe	Івана Купала	день Лайта	Літень	Літень

Окрім власних імен окремих персонажів, представників різних народів, ми хочемо згадати назви самих народів, представлених у творі. Більшість з них є відомими назвами, що широко використовуються в жанрі фентезі та художніх творах схожих жанрів – ельфи, гноми чи гобліни. Звичайно, їхні характеристики, опис та особливості відрізняються від автора до автора і сам Дж. Р. Р. Толкін часто згадував про відмінності створених ним рас від тих, що були представлені в міфах чи легендах.

У таблиці 2.10 ми відзначили два приклади більш специфічні, що є власним творінням автора. *Hobbits* – за словами автора перекладу не підлягає, оскільки вважається, що це слово не походило з загального (якому відповідає англійська або мова перекладу), і жителям *Shire* його етимологія була вже незрозуміла. Дж. Р. Р. Толкін згадував, що можливим джерелом слова «гобіт» є назва роману американського письменника Сінклера Льюїса «Бebіт» про заможного представника середнього класу, що поступово усвідомлює свою незадоволеність мирним, респектабельним життям. Деякі читачі пов'язували

назву *hobbit* із англійським словом *rabbit* («кролик») або навіть лат. *homo* + *rabbit*, тобто "людина-кролик". Проте сам Дж. Р. Р. Толкін цю версію неодноразово заперечував у листах читачам [Shippey 2005]. Українські перекладачі дослухалися поради автора та використали прийом транслітерації для передачі даної назви з заміною подвоєної [б] на одну.

Dunadan – назва народу людей, що потомками нуменорців. Граматично представлено в варіанті однини – *Dunadan* та множини – *Dunedain*. Перекладачі О. М. Мокровольський, А. В. Немірова та О. В. Фешовець використовують транскодування варіанту однини – дунадан, а К. В. Оніщук використовує транскрипцію варіант множини – дунедайн.

У творі представлено багато реалій та власних назв і для неживих істот, предметів та подій:

1) Битви: *Battle of Five Armies* - відтворено перекладачами калькуванням Битва П'яти Військ та Битва п'яти армій.

2) Назви свят та значних подій: *Lithe* - раннім і пізнім "*Lithe*" ("*líða*" давньоанглійською) називалися раніше червень і липень відповідно. Усі назви місяців у календарі *Shire* - це їх давньоанглійські назви, що деформувалися з часом. Оскільки вважається, що всі гобітські назви місяців не належать до загального (а є пережитками, що збереглися з мови, що була у них до переселення), то найкраще зберегти *Lithe* без змін (як це потрібно зробити і з усіма іншими власними календарними іменами, перекладаючи додатки) [Толкін 1975]. А. В. Немірова додає слово День та транскодує назву, О. В. Фешовець та К. В. Оніщук використовують семантичний неологізм літень (поєднання двох слів «літо» і «липень»), а О. М. Мокровольський замінює назву на існуючу назву іншого свята Івана Купала, адаптуючи під українські реалії.

3) Назви зброї: меч *Andúril* – перекладачі О. В. Фешовець та К. В. Оніщук використовують транслітерацію – Андуріл, О. М. Мокровольський та А. В. Немірова також використовують цей прийом, але опускають літеру [u] в середині слова – Андріл.

4) Назви коштовностей: кільця, дорогоцінне каміння та інше. *Narya the Great* – О. М. Мокровольський використовує змішаний прийом транскодування та калькування та змінює місцями частини назви Великий Нар'я. А. В. Немірова опускає *the Great* та використовує транскрипцію Нар'я. О. В. Фешовець та К. В. Оніщук використали також змішане транскодування з калькуванням - Нар'я Великий у О. В. Фешовець, але у К. В. Оніщук варіант жіночого роду - Нар'я Велична.

5) Назви посад, титулів: *Thain* Англійське слово *Thain*, звичайніше написання *thane* (вимовляється ['θeɪn]) є графічним варіантом староанглійського *thegn* («тен»), англосаксонського дрібношляхетного титулу (у формі *thegn* згадується у «Макбеті»). Відомо, що Дж. Р. Р. Толкін використовував англосаксонську мову для імітації мовлення гобітів і гобітських екзотизмів [Толкін 1975]. Перекладачі відтворюють назву за допомогою транскодування з трансформаціями Тан (А. В. Немірова, О. В. Фешовець), Тян (О. М. Мокровольський), а К. В. Оніщук використовує уподібнюючий переклад – Ватаг.

Перекладачі використовували більше калькування та змістовний переклад при передачі інших груп власних назв через те, що більшість з них походять від загальних слів та легко перекладаються завдяки відповідникам в українській мові.

Опрацювавши та проаналізувавши приклади різних категорій власних назв, ми побачили, що іменами наділені не тільки живі істоти, але й багато інших речей, подій та явищ. Така індивідуалізація надає об'єкту, що це ім'я називає особливого значення та виділяє від інших, що в свою чергу створює для читача більшу реалістичність та ефект присутності в вигаданому світі.

Висновки до розділу 2

Проаналізувавши 546 прикладів власних назв та їхнє відтворення різними перекладачами – О. М. Мокровольський, А. В. Немірова, О. В. Фешовець, К. В. Оніщук, ми можемо зробити декілька важливих висновків.

По-перше, для перекладу власних назв такого специфічного жанру художньої літератури як фентезі, потрібно враховувати ідіостиль автора, існування штучних мов та існування реалій, що важко передати у мові перекладу. Слід також враховувати використання автором назв, що походять від інших мов.

По-друге, ми побачили, що перекладачі зустрічаються з великою кількістю труднощів в конкретних прикладах, які потрібно окремо аналізувати та враховувати, що унеможлиблює узагальнення чи створення системи, що підійде для всіх випадків.

І по-третє, ми визначили, що кожен перекладач дотримується своєї стратегії перекладу, використовуючи той чи інший прийом частіше чи рідше. Автор надав свої коментарі та поради щодо перекладу, але використовувати чи ні – це вже справа перекладача.

Проаналізувавши переклади різних перекладачів, можна зробити такі висновки: О. М. Мокровольський використовує більше калькування, описовий переклад та створює неологізми, що може бути пов'язано з націленістю на дитячу аудиторію та бажанням адаптувати твір під українські реалії. А. В. Немірова часто використовувала транскодування з трансформаціями та змішані прийоми. Переклади О. В. Фешовець та К. В. Оніщук дуже схожі – вони найбільше використовували транслітерацію та слідували настановам автора.

Створюючи власні відповідники імен, перекладач використовує власні письменницькі здібності, але ж, бажано враховувати таку пораду, що «він у

жодному разі не може намагатися зайняти місце того, хто надає імена, – ця функція належить лише авторові» [Храмова, 2016 с. 163].

Проаналізувавши різні прийоми окремих перекладачів, ми дійшли висновку, що не існує універсального способу чи прийому перекладу для всіх категорій власних назв, а погляд кожного з перекладачів на відтворення твору дозволяє розглянути кожен окремий приклад з різних позицій і може бути використано у наступних перекладах даного чи інших творів Дж. Р. Р. Толкіна або інших авторів.

ВИСНОВКИ

1. У даній роботі ми опрацювали різні наукові праці для визначення терміну власної назви та узагальнивши всі підходи, можемо визначити як слово чи словосполучення, що називає єдиний у своєму роді, дійсний чи вигаданий об'єкт, особу чи місцевість.

2. Ми позначили декілька класифікацій власних назв, але дійшли висновку, що більшість із них є предметними та повторюють основні види. Найбільш повною, на наш погляд, є класифікація О. В. Суперанської.

3. Було визначено, що власні назви мають чотири компоненти значення: інтродуктивний, що вказує на існування і предметність референта; класифікаційний, що вказує на належність референта до певного класу; той, що індивідуалізує, спрямований на виділення свого референта в межах денотату; та характеристичний, що дозволяє зрозуміти, про що або про кого йде мова (за А. О. Живоглядим)

4. Окрім цього були виявлені основні функції власної назви: номінативна, ідентифікуюча та диференціююча. Окрім основних функцій В. Д. Бондалетов визначає додаткові функції: соціальна, емоційна, акумулятивна, вказівна, адресна, експресивна, естетична, стилістична, функція «введення в ряд».

5. Ми опрацювали та проаналізували різні прийоми та способи перекладу власних назв та відзначили, що найбільш поширеними є транскодування (транскрипція – формальне буквене відтворення, транслітерація – формальне пофонемне відтворення), калькування – дослівний прямий переклад, інколи – поєднання двох способів перекладу, а також уподібнюючий переклад – функціональна заміна чи описовий – розгорнутий опис замість імені.

6. Було проведено аналіз різних перекладів власних назв у творі Дж. Р. Р. Толкіна “The Lord of the Rings”, що виконані О. М. Мокровольським,

А. В. Неміровою, О. В. Фешовець та К. В. Оніщук. Було виявлено, що найбільш поширеними способами перекладу власних назв у даному творі є транслітерація та калькування з певними трансформаціями.

7. Було проаналізовано 546 прикладів англомовних власних назв та виявлено, що основними особливостями відтворення є: походження власних назв зі штучних та древніх мов, промовистість більшості імен, морфологічні відмінності двох мов, специфічне стильове забарвлення, характерне автору твору, зв'язок основного твору з іншим творами Дж. Р. Р. Толкіна.

8. Опрацювавши переклад англомовних власних назв у творі «Володар Перстнів» ми дійшли висновку, що варіативність перекладів є корисною через можливість розгляду кожних окремих прикладів з різних поглядів та використання цього знання в наступних працях та перекладах схожих творів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

СПИСОК ТЕОРЕТИЧНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бархударов Л. С. Язык и перевод (Вопросы общей и частной теории перевода). Москва : Международные отношения, 1975. 240 с.
2. Бондалетов, В.Д. Русская ономастика. Москва : Просвещение, 1983. 224 с.
3. Булаховский Л. А. Введение в языкознание . Москва : Учпедгиз, 1954. 174 с.
4. Виноградов В. С. Введение в переводоведение. Москва : Издательство института общего среднего образования РАО, 2001. 224 с.
5. Влахов С. Непереводимое в переводе / ред. С. Влахов, С. Флорин. Москва : Р. Валент, 2006. 448 с.
6. Дзира Я. І. Ономастика. Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол. : В. А. Смолій (голова) та ін. Інститут історії України НАН України. Київ : Наукова думка, 2010. 728 с.
7. Ермолович Д.И. Имена собственные на стыке языков и культур. Москва : Р.Валент, 2001. 200 с.
8. Живоглядов А. А. Поэтические имена собственные личные в системе национального антропонимикона современного английского языка. *Словообразование и лексические системы в разных языках*. Вып. 2. Уфа, 1996. С. 37–49.
9. Иванова Э. Создание вторичных миров: Дж. Р. Р. Толкин и жанр «фэнтези». *Искусство в школе*. Москва, 2008. № 4. С. 41– 45.
10. Ириханова К. М. Функционирование топонимов в художественной литературе (английский язык): автореф. дис. канд. филол. наук : Москва, 1978. 20 с.

11. Казакова Т. А. “Практические основы перевода. English <=> Russian. *Серия: Изучаем иностранные языки*”. Санкт-Петербург: Изд-во «Союз», 2001. 320с.
12. Кам’янець В. М. Структурні, семантичні та функціональні особливості ВН сучасної німецької мови : автореф. дис. канд. філол. наук : 10.02.04. Львів, 2001. 18 с.
13. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця : Нова книга, 2004. 576 с.
14. Карабан В. Способи перекладу лексичних одиниць. *Переклад англійської науковотехнічної літератури*. Вінниця : Нова книга, 2002. С. 279–299.
15. Ковальська Н. А. Ономастичний простір паремій. *Мова і культура: наукове видання*. Київ: Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2005. Вип. 8. Т.ІІІ. Ч.2. Лінгвокультурологічна інтерпретація тексту. Теорія і практика перекладу. С. 108-113.
16. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства, підруч. 2 вид. Київ : Академія, 2005. 368 с.
17. Кушнір Л.О. відтворення авторської лексики штучних мов Дж. Р. Р. Толкіна в українських перекладах. *Серія «Перекладознавство та міжкультурна комунікація»*. Херсон : Науковий вісник Херсонського державного університету, 2016. 124 с.
18. Лебедева Е. А. Ономастикон произведения Дж. Р. Р. Толкина «Властелин Колец» : структурный, семантический и функциональный аспекты : автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.19. Ростов-на-Дону, 2006. 30 с.
19. Леонович О. А. Очерки английской ономастики: Пособие для преподавателей. Москва : Интерфакс, 1994. 128 с.
20. Мурзаев Э. М. Очерки топонимики. Москва : Мысль, 1984. 382 с.

21. Мазеина Е.М. Имя собственное в романах Дж. Толкиена и их переводах : Екатеринбург, 2018. 81 с.
22. Пасік Н. М. Роль ономастичних компонентів у формуванні фразеологічного та пареміологічного значення .*Мовознавство*. Львів : 1999. № 2–3. С. 21–30.
23. Ребрій О. В. Сучасні концепції творчості у перекладі : монографія. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. 376 с.
24. Реформатский А. А. Введение в языкознание : учебник для вузов. Москва, 2003. 275 с.
25. Реформатский А. А. Перевод или транскрипция? *Восточнославянская ономастика*. Москва : Наука, 1972. С. 311–333.
26. Суперанская А. В. Общая теория имени собственного. Москва : Наука, 1973. 366 с.
27. Тихомирова О. Концептуальні проблеми перекладу творів Джона Толкіна. Вісн. Київського лінгв. ун-ту, Серія Філологія. 2001. Т. 4, №1. С. 232–238. URL : http://www.nto-ttt.ru/et/ptrnsl_u.shtml (дата звернення 14.09.2021)
28. Толкиен Дж. Р. Р. Руководство по переводу имен собственных из "Властелина Колец". URL: <http://lib.ru/TOLKIEN/namettranslation.txt> (дата звернення 15.09.2021)
29. Фадєєва О. В. Відтворення толкієнізмів у перекладацькій практиці. *Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія № 9. Сучасні тенденції розвитку мов*. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. Випуск 1. С. 337–342.
30. Федоров А. В. Основы общей теории перевода (лингвистические проблемы) : Для институтов и факультетов иностр. языков. Учеб. пособие. 5-е изд. Санкт-Петербург: Филологический факультет СПбГУ; Москва : ООО "Издательский Дом "ФИЛОЛОГИЯ ТРИ", 2002. 416 с.
31. Флорин С. Муки переводческие : практика перевода. Москва : Высшая школа, 1983. 213 с.

32. Фомин А. А. Литературная ономастика в России : итоги и перспективы. *Вопросы ономастики*. Екатеринбург : Изд-во Уральского университета, 2004. № 1. С. 108-120.
33. Фонякова О. И. Имя собственное в художественном тексте. Ленинград : ЛГУ, 1990. 103 с.
34. Формановская, Н.И. Имя человека в аспекте «Язык и культура». *Слово и текст в диалоге культур*. Москва, 2000. С. 279-293.
35. Чесноков П. В. Слово и соответствующая ему единица мышления. Москва, 1967. 156 с.
36. Якимчук А. П. «Лінгвокультурна комунікація як випробовування для перекладача», 2007. URL : <http://eprints.zu.edu.ua/2023/1/17.pdf>. (дата звернення: 08.09.2021)
37. Bach A. Deutsche Namenkunde, Bd I. Die deutsche Personennamen, T. 1. Heidelberg, 1952. 256 S.
38. Carpenter, Humphrey, the Letters of J. R. R. Tolkien, Boston : Houghton Mifflin, 1981.
39. Gardiner A. The theory of proper names. London. N.–Y., 1954. 68 p.
40. Hramova T. “Poetry in the raw”: Defining and translating proper names in literature. *Meaning in Translation: Illusion of Precision*, MTIP 2016, 11–13 May 2016, Riga, Latvia. *Procedia – Social and Behavioral Sciences* 231. P. 159–164.
41. Ordudari M. “Translation Procedures, Strategies and Methods”, URL : <http://translationjournal.net/journal/41culture.htm> (accessed : 30.08.2021)
42. Shippey T. The Road to Middle-Earth. Third edition. Grafton : HarperCollins, 2005.
43. Tolkien J. R. R. encyclopedia : scholarship and critical assessment / edited by Michael D.C. Drout. Taylor & Francis, 2007. 774 p.
44. Tolkien J. R. R. Guide to the Names in The Lord of the Rings. A Tolkien Compass / Edited by Jared Lobdell. La Salle Ill. 1975.

45. Yunusova, Gunel Xanlar. Functioning of Proper Names in the English Literary Text. *Path of Science*, [S.l.], v. 7, n. 5, p. 3006-3011, July 2021.

СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ

46. (ВТС) Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ : ВТФ «Перун», 2003. 1440 с.
47. (ЕУМ) Українська мова. Енциклопедія, Київ : Укр. енцикл., 2000. 752 с.
48. (ЛЭС) Лингвистический энциклопедический словарь. Москва : Советская энциклопедия, 1990. 688 с.
49. Жеребило Т. В. Словарь лингвистических терминов. 5-е изд. Назрань : Пилигрим, 2010. 486 с.
50. (СУМ) Словник української мови. В 11 т. Київ : Наукова думка, 1970-1980.
51. Жайворонок В. В. Знаки української етнокультури : Словник-довідник. Київ : Довіра, 2006. 60с.
52. Подольская Н. В. Словарь русской ономастической терминологии / Отв. ред. А. В. Суперанская. Изд. 2-е, перераб. и доп. Москва : Наука, 1988. 192 с.
53. (LD) Literary Devices. URL : <https://literarydevices.com/fantasy/> (accessed : 27.09.2021)
54. (MWD) Merriam-Webster Dictionary. URL : <https://www.merriam-webster.com/dictionary/necromancer> (accessed : 12.09.2021)
55. The Lord of the Rings. Wikipedia, the free encyclopedia. URL : https://en.wikipedia.org/wiki/The_Lord_of_the_Rings (accessed : 14.09.2021)

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

56. Толкієн Дж. Р. Р. Володар Перснів. Трилогія. Кн. 1–3 / пер. з англ. А. В. Немірової. Харків : Фоліо, 2003. Кн. 1 : 429 с.; Кн. 2 : 319 с.; Кн. 3 : 398 с.
57. Толкін Дж. Р. Р. Володар Перстенів / пер. з англ. О. В. Фешовець. Львів : Астролябія, 2006. 1088 с.
58. Толкін Дж. Р. Р. Володар Перстенів. Трилогія. Ч. 1–3. Для мол. та серед. шк. віку / переказ. з англ. О. М. Мокровольський. Київ : Школа, 2002. Ч. 1 : 398 с.; Ч. 2 : 271 с.; Ч. 3 : 270 с.
59. Толкін Дж. Р. Р. Володар Перснів. Ч. 1-3 / пер. з англ К. В. Оніщук. 2-ге опрацьоване видавництво. Львів : Видавництво «Астролябія», 2016. Ч. 1 : 704 с.; Ч. 2 : 576 с.; Ч. 3 : 704 с.
60. Толкін, Дж. Р. Р. Гобіт, або Туди і звідти. Пер. з англійської : Олени О'Лір. Львів: Астролябія, 2007. 320 с.
61. Tolkien J. R. R. The Lord of the Rings. Parts 1–3. New York : Ballantine Books, 2006. Part 1: 462 p.; Part 2: 402 p.; Part 3: 494 p.

ДОДАТОК А

Власні назви та їх переклад

Англомова власна назва	Переклад О.М. Мокровольського	Переклад А.В. Немірової	Переклад О.В. Фешовець	Переклад К.В. Оніщук
Aeglos	-	Айглос	Аїглос	Аеглос
Amon Dîn	Амон-Дін	Амон-Дін	Амон-Дін	Амон-Дін
Amon Hen	Амон-Слох	Амон-Хин	Амон-Ген	Амон-Ген
Amon Lhaw	Амон-Зор	Амон-Ло	Амон-Ло	Амон-Лав
Amon Sûl	Амон-Сул	Амон-Сул	Амон-Сул	Амон-Сул
Anárion	Анаріон	Анаріон	Анаріон	Анаріон
Anborn	Анборн	Анборн	Анборн	Анборн
Ancalagon the Black	дракон	Анкалагон Чорний	Анкалагон Чорний	Анкалагон Чорний
Anduin	Андуїн	Андуїн	Андуїн	Андуїн Великий
Andúril, Flame of the West	Андріл, Полум'я Заходу	Андріл, Полум'я Заходу	Андуріл, Полум'я Заходу	Андуріл, Полум'я Заходу
Anfalas	Анфалас	Анфалат	Анфалас	Анфалас
Angband	Ангбанд	Ангбанд	Ангбанд	Ангбанд
Angmar	Ангмар	Ангмар	Ангмар	Ангмар
Angrenost	-	Агреност	Ангреност	Ангреност
ann-thennath	ан-теннат	анн-теннат	анн-теннат	анн-теннат
Annúminas	Аннумінас	Анумінас	Аннумінас	Аннумінас
Appledore	Яблуняк	Папоротт	Яблукор	Паперівок
Aragorn	Арагорн	Арагорн	Арагорн	Арагорн
Archet	Дужка	Далекі Дуги	Арчет	Архет
Argonath	Камінні Велетні	Аргонат	Аргонат	Аргонат
Arnor	Арнор	Арнор	Арнор	Арнор
Arod	Арод	Арод	Арод	Арод
Arvernien	-	Арвернієн	Арвернієн	Арвернієн
Arwen	Арвен	Арвен	Арвен	Арвен
athelas	ателас	ацелас	ателас	ателас
Azanulbizar, the Dimrill Dale Nanduhirion	Азанулбізар, Чорноріччя, Нандугіріон	Азанулбізар, Марева Долина, Нандагіріон	Азанулбізар, Чорнорічна Долина, Нандугіріон	Азанульбізар, Долина Затінених Струмків, Нандугіріон
Bag End	Золотий куток	Торба-на-Кручі	Торбин кут	Торбин кут
Baggins	Злоткінс	Торбинс	Торбин	Торбин
Bagshot Row	Золотий ряд	Торбин Узвоз	Торбин Узвоз	Торбин Узвоз
Balin	Балін	Балін	Балін	Балін
Balrog	Бурлюг	Барлог	Балрог	Бальрог
Bamfurlong	землі старого Чудія	землі Чудернака	Бобовий Лан	Бобовий Лан
Bandobras	Бандобрас	Бандобрас	Бандобрас	Бандобрас
Banks	Круторії	Крутосхил	Берег	Крутосхили

Barahir	Барагір	Барагир	Барагір	Барагір
Baranduin	Барандуїн	Берендуїн	Барандуїн	Барандуїн
Barazinbar, the Redhorn, cruel Caradhras	Баразінбар - Багрянний Ріг, жорстокий Карадрас	Баразінбар - Багрянний Ріг, жорстокий Карадрас	Баразінбар, Багрянний Ріг, жорстокий Карадрас	Баразінбар, Червоноріг, неприступний Карадрам
Bard the Bowman	Бард-Лучник	Бард Лучник	Бард Лучник	Бард Лучник
Bardings	-	плем'я Барда	бардінги	-
Barliman Butterbur	Барліман Кремена	Барил Барбарис	Барліман Кремена	Ячмінь Кремена
Barrow-wights	упирища	мерці з Могил	могильні духи	Могильні Духи
Battle of Dagorlad	остання битва	(битва) при Дагорладі	Битва на Дагорладі	Битва на Дагорладі
Battle of Five Armies	Битва п'яти військ	Битва П'яти Військ	Битва П'яти Військ	Битва п'яти армій
Battle of Greenfields	битва, що відбулась на Зелених Полях	"бився на зелених Ланах"	Битва на Зелених Полях	-
Battle Plain	-	Поле Битви	Рівнина Битви	Поле Брані
Beleriand	-	Белеріанд	Белеріанд	Белеріанд
Belfalas	Белфалас	Белфалас	Белфалас	Бельфалас
Beorn	Беорн	Беорн	Беорн	Беорн
Beornings	нашадки Беорна	рід Беорна	беорнінги	беорнінги
Beregond son of Baranor	Берегонд, син Беренора	Берегонд, син Беренора	Берегонд, син Беренора	Берегонд, син Баранора
Beren son of Barahir	Берен, син Барагіра	Берен, син Барагіра	Берен, син Барагіра	Берен, син Барагіра
Bergil	Бергіл	Бергіль	Бергіл	Бергіл
Berúthiel	-	Берутіель	Берутіель	Берутіель
Bifur	Біфур	Біфур	Біфур	Біфур
Big People	Великий Люд	Рослий Народ	Великий Народ	Великий Народ
Bilbo	Більбо	Більбо	Більбо	Більбо
Black Gate of Mordor	Чорні Ворота	Чорні Ворота Мордору	Чорна Брама Мордору	Чорна Брама Мордору
Black Riders	Чорні Вершники	Чорні Вершники	Чорні Вершники	Чорні Вершники
Black Years	Чорні Літа	Темні Віки	Чорні Роки	Чорноліття
Blessed Realm	Благословенний Край	Благословенний Край	Благословенний Край	Благословенний Край
Blue Mountains	Блакитні гори	Блакитні гори	Сині Гори	Сині Гори
Boffins	Мудрики	Мудрінси	Мудрини	Бофини
Bofur	Бофур	Бофур	Бофур	Бофур
Bolgers	Тлусті	Бульбери	Виприни	Виприни
Bombur	Бомбур	Бомбур	Бомбур	Бомбур
Bonfire Glade	Пожежна галявина	-	Випалена Галява	Випалена Галявина
Borgil	Боргіль	Боргіль	Боргіл	Боргіл

Boromir	Боромир	Боромир	Боромир	Боромир
Bracegirdles	Підперези	Розпоясси	Череси	Тугопаски
Brandy Hall	Бренді-дім	Брендідар	Бенді-хол	Бренді-дім
Brandybuck	Брендізай	Брендібок	Брендіцап	Брендіцап
Brandywine	Бренді-винна	Брендівіна	Брендівинна	Брендівинна
Bree	Підгір'я	Бригора	Брі	Брі
Bregalad, Quickbeam	Брегалад, Скоромов	Брегалад, по-вашому Горобинник, а ще - Поспішай	Брегалад, Скоромов	Брегалад, Спритнодрев
Brego	Брего	Брего	Брего	Брего
Bridge of Stonebows	Міст Кам'яних Луків	кам'яний міст	Кам'янодужний Міст	Каміннодугий Міст
Brockhouses	Борсуки	Нор-Бобринги	Лисонори	Борсухаті
Buckland	Пагорби	Забренд	Цаповий край	Цапокрай
Bucklebury	Заячня	Брендітроп	Цапів	Цапоград
Bucklebury Ferry	Заячий пором	Переправа	Переправа	Цапоградська Переправа
Bullroarer	Рикобик	Бикорик	Бикорева	Бикорева
Bundushathûr, Cloudyhead, Fanuidhol the Grey	Бунду-шатур, Фануїдол, Сірий	Бундушаттур, Хмарний Верх, Фануїдхол	Бундушатур, Хмарний Верх, Фануїдол Сірий	Бундушатур, Хмароглав, Фануїдол Сірий
Burrowses	Рії	Копайнори	Бобронори	Норчуки
Bywater	над Водицею	Поріччя	Поріччя	Поріччя
Cair Andros	Кайр-Андрос	Кайр-Андрос	Каїр-Андрос	Кайр-Андрос
Calacirya	-	Калакірія	Калакірія	Калакір'я
Calembel	Калембел	Келембил	Калембел	Калембел
Calenardhon	Каленардон	Каленардон	Каленардон	Каленардон
Calenhad	Каленгод	Каланад	Каленад	Каленгад
Caras Galadhon	Карас-Галадон	Карас-Галадон	Карас-Галадон	Карас-Галадон
Carn Dûm	Карн-Дум	Карн-Дум	Карн-Дум	Карн-Дум
Carnimírië	Карніміріс	Карнімірія	Карніміріє	Карніміріє
Celebrant	Келебрант	Келебрант	Келебрант	Келебрант
Celebrían	-	Келебріан	Келебріан	Келебріан
Celebrimbor	Келебрімбор	Келебрімбер	Келебрімбор	Келебрімбор
Ceorl	Кеорл	Кеорл	Кеорл	Кеорл
Chamber of Mazarbul, The Chamber of Records	Палата Мазарбул, Літописна Палата	Палата Мазарбул, Літописна Палата	Палата Мазарбулу, Літописна Палата	Палата Мазарбул, Палата Хронік
Chetwood	Шпачиний ліс	Дужий ліс	Чет-ліс	Хет-ліс
Chubbs	Круглики	Нерясні	Груби	Груби
Círdan the Shipwright	Кірдан-корабел	Кердан Корабел	Кірдан Корабельник	Кірдан Корабельник
Ciril	Кіріль	Сіріл	Кіріл	Кіріл

Cirith Gorgor, Haunted Pass	Кіріт-Горгор	Кіріт-Горгор, або Одержима Ущелина	Кіріт-Горгор, Перевал Привидів	Кіріт-Горгор, Замешканий Прохід
Cirith Ungol	Кіріт-Унгол	Кіріт-Унгол	Кіріт-Унгол	Кіріт-Унгол
Combe	Паділ	Балок	Гребнів	Яр
Cracks of Doom	Ущелини Судьби	Згубна Щілина	Провалля Фатуму	Розколини Судьби
Cram	Крам	Крам	Крам	Крам
crebain	кребаїн	кребайн	кребаїн	кребайни
Crickhollow	Кроляча балка	Струмкова Яруза	Струмкова Балка	Струмкова Улоговина
Daddy Twofoot	дядечко Дволап	дідусь Троєніг	Деді Двоніг	Татко Двоніг
Daeron	Даерон	Даерон	Даерон	Даерон
Dagorlad	Дагорлад	Дагорлад	Дагорлад	Дагорлад
Dáin	Даїн	Даїн	Даїн	Даїн
Dale	Дол	-	Дол	Дол
Dale	Дол	Дейл	Дол	Дол
Damrod	Дамрод	Дамрод	Дамрод	Дамрод
Dark Lord	Чорний Князь	Чорний Володар	Темний Володар	Темний Володар
Dark Plague	Чорна Смерть	Чорна Моровиця	Чорна Моровиця	Чорний Мор
Dark Tower	Темна Вежа	Чорний Замок	Темна Вежа	Темна Вежа
Days of Dearth	Дні Нужди	роки Недороду	Дні Злиднів	Дні Голоду
Dead Marshes	Болота Мертвих	Гиблі Болота	Мертві Болота	Мертві Болота
Deadmen's Dike	-	Рів мертвих	Канава Мерців	Насип Мерців
Déagol	Деагол	Деагорл	Деагол	Деагол
Denethor	Денетор	Денетор	Денетор	Денетор
Dernhelm	Дернгельм	Арнхельм	Дернгельм	Дернгельм
Dervorin	Дерворін	Деррін	Дерворін	Дерворін
Dior	-	Діор	Діор	Діор
Dol Amroth	Дол-Амрот	Дол-Амрот	Дол-Амрот	Дол-Амрот
Dol Guldur	Дол-Гулдур	Дол-Гулдор	Дол-Гулдур	Дол-Гульдур
Dori	Дорі	Дорі	Дорі	Дорі
Doriath	-	Доріат	Доріат	Доріат
Drúadan Forest	ліс Друадан	ліс Друадан	Друаданський ліс	Ліс Друадан
Duilin and Derufin	Дуїлін і Деруфін	Дейлін та Дервін	Дейлін і Дервін	Дуїлін і Деруфін
Duinhir	Дуїнгір	Дуїнгер	Дуїнгір	Дуїнгір
Dunedain (множина)	дунадани	дунадани	дунадани	дунедайни
Dunland	Сіра земля	землі Смаглочоліх	Сірий край	Смурні землі
Durin	Дурін	Дарін	Дарін	Дарін
Durthang	Дуртханг	Дуртханг	Дуртганг	Дуртганг
Dwalin	Двалін	Двалін	Двалін	Двалін

Dwarves	гноми	гноми	гноми	Гноми
Dwimordene	Двімортен	Двіморден	Двіморден	Двіморден
Eärendil	Еаренділ	Еаренділ	Еаренділ	Еарендил
Eastemnet	-	Східна Марка	Східний Емнет	Східний Луг
Easterlings	східняки	східні племена	східняни	східняни
Eastfarthing	Східна чвертка Краю	Східна чверть	Східна Чверть	Східна Чверть
Edoras	Едорас	Едорас	Едорас	Едорас
Egladil	Егладіл	Егладілу	Егладіл	Егладил
Eilenach	Ейленах	Ейленах	Ейленах	Ейленах
elanor	еланор	еланор	еланор	еланор
Elbereth	Елберет	Елберет	Елберет	Ельберет
Eldamar	Ельдомар	Ельдамар	Елдамар	Ельдамар
Eldar	Елдар	Ельдар	елдари	ельдари
Elder Days	Сива давнина	Прадавні віки	Прадавні Часи	Прадавні Часи
Elendil	-	Еленділ	Еленділ	Елендил
Elessar, the Elfstone	Елессар, Ельфійський берил	Елеасар, Ельфійський Самоцвіт	Елессар, Ельфійський Самоцвіт	Елессар, Ельфійський Самоцвіт
Elf-friend	друг ельфів	друг ельфів	друг ельфів	ельфодруг
Elladan	Елладан	Елладан	Елладан	Елладан
Elrohir	Елрогір	Ерлоір	Елрогір	Ельрогір
Elrond	Елронд	Елронд	Елронд	Елронд
Elves	ельфи	ельфи	Ельфи	ельфи
Elves of the High Kindred	ельфи Високого Роду	ельфи Високого роду	Високі Ельфи	ельфи Високого роду
Elwing the White	-	Ельвінг Світла	Ельвінга Біла	Ельвінг Біла
Eryn Arnem	Емін-Арнен	Емін-Арнен	Емін-Арнен	Емин-Арнен
Eryn Muil	Емін-Муїл	Емін-Мейл	Емін-Муїл	Емин-Муїл
Entwash	Ента	Ентула	Ента	Ентава
Éomer son of Éomund	Еомер, син Еомунда	Еомер, син Еомунда	Еомер, син Еомунда	Еомер, син Еомунда
éored	еоред	еоред	еоред	еоред
Eorl the Young	Еорл Юний	Еорл Юний	Еорл Юний	Еорл Юний
Eorling	еорлінг	Еорлінг	еорлінг	еорлінг
Éothain	Еотайн	Еотайн	Еотайн	Еотайн
Éowyn	Еовіна	Еовіна	Еовіна	Еовин
Ephel Dúath, , the Mountains of Shadow	Ефел-Дуатх, Сугінкові гори	Похмурі Гори, Ефель-Дуат	Ефель- Дуат,Похмурі Гори	Ефель-Дуат, Гори Тіні
Erebor	Еребор	-	Еребор	Еребор
Ered Lithui	Еред-Літуї, Горілі гори	Еред-Літуї	Еред-Літуї	Еред-Літуї
Ered Nimrais	Еред-Німрас	Еред-Німрас	Еред-Німрас	Еред-Німрайс
Eregion	Ерегіон	Ерегіон	Ерегіон	Ерегіон

Erelas	Ерелас	Ерелас	Ерелас	Ерелас
Eressëa	-	Ерессея	Ерессея	Ересея
Erestor	Ерестор	Ерестор	Ерестор	Ерестор
Eriador	Еріадор	Еріадор	Еріадор	Еріадор
Erkenbrand	Еркенбранд	Еркенбранд	Еркенбранд	Еркенбранд
Esgalduin	Есгалдуїн	Есгальдуїн	Есгалдуїн	Есгальдуїн
Esgaroth	Есгарот	Есгарот	Есгарот	Есгарот
Ethir	Етір	Етір	Етір	Етір
Ettenmoors	Етенські болота	Етен, Троляче узгір'я	Еттенське Нагір'я	Еттенські Пустищи
Evernight	-	Ніч зливалася з Ніщо	Ніч Нічого	Ніч Нічого
Fair Folk	Красні Люди	Пречудний Народ	Прекрасний Народ	Світлий Народ
Fallohides	вохряки	ясноголові	блідошкіри	блідошкірі
Fangorn	Фангорн	Фангорн	Фангорн	Фангорн
Far Downs	Західне Нагір'я	Далекі Пагорби	Далекі Схили	Далекі Схили
Faramir	Фарамир	Фарамир	Фарамир	Фарамир
Fatty	Гладун	Череванчик	Феті	Феті
Fëanor	Феанор	Феанор	Феанор	Феанор
Felaróf	Фелароф	Фелароф	Фелароф	Фелароф
Fen Hollen	Фен-Холлен	Фен-Голлен	Фен-Голлен	Фен-Голлен
Ferny	Папороті	Теренник	Папорот	Папоротняк
Field of Cormallen	Кормалленські луки	Луки Кормаллан	Кормаленське Поле	Кормалленська Лука
Fimbretihl, of Wandlimb the lightfooted	Фімбретіль, Галузонька Легконога	Фімбретіль Легконога	Фімбретіль Легконога	Фімбретіль Гнучколоза
Findegil	-	Фіндегил	Фіндегіл	Фіндегіл
Finglas	Фінглас	Фінглас	Фінглас	Фінглас
Finrod	Фінрод	Фінрод	Фінрод	Фінрод
Firefoot	Вогненогий	Сокіл	Прудконогий	Вогненіг
Fladrif	Фладріф	Фладриф	Фладріф	Фладріф
Floi	Флої	Флої	Флої	Флої
Folco	Фолько	Фолько	Фолько	Фолько
Ford of Bruinen	Бруїненський Брод	брод через Бруїнен	брод через Бруїнен	Бруїненський Брод
Ford of Carrock	-	брі́д біля бескиду Каррок	брі́д Каррок	Брі́д біля Візкаменю
Forlong the Fat	Форлонг-Товстун	Форлонг Товстий	Форлонг Товстий	Форлонг Товстун
Forn	Форн	Форн	Форн	Форн
Fornost	Форност	Форност	Форност	Форност
Forsaken Inn	-	Забуте Подвір'я	Покинутий Заїзд	Покинутий Заїзд
Frár and Lóni and Náli	Фрар, Лоні й Налі	Фрор, Лоні й Налі	Фрар, Лоні й Налі	Фрар, Лоні й Налі

Fredegar	Фредегар	Фредегар	Фредегар	Фредегар
Frodo	Фродо	Фродо	Фродо	Фродо
Fundin	Фундін	Фундін	Фундін	Фундін
Gaffer	Дідо	Дід	Дідусь	Батечко
Galadhrim	галадри	галадрім	галадрими	галадрими
Galadriel	Галадріель	Галадріель	Галадріель	Галадріель
Galdor	Галдор	Геддор	Галдор	Гальдор
Gamling	Гамлінг	Гамлінг	Гамлінг	Гамлінг
Gandalf the Grey	Гандальф Сірий	Гандальф Сірий	Гандалф Сірий	Гандальф
Gate-stream	Прибрамниця	Воротарка	Прибрамний	Прибрамний Потік
Ghân-buri-Ghân	Ган-бурі-Ган	Ган-бури-ган	Ган-бурі-Ган	Ган-бурі-Ган
Gildor Inglorion	Гільдор Інглоріон	Гіддор Інглоріон	Гільдор Інглоріон	Гільдор Інглоріон
Gil-galad	Гіл-галад	Гіл-Гелад	Гіл-галад	Гіл-галад
Gilrain	-	Гіл-райна	Гілраїн	Гільраїн
Gilthoniel	Гілтоніель	Гілтоніель	Гілтоніель	Гільтоніель
Gimli	Гімлі	Гімлі	Гімлі	Гімлі
Gladden Fields	Радопілля	Ірисова Оболонь	Ірисові Поля	Ірисові Луки
Glamdring	Гламдрінг-Врагоріз	Гламдрінг	Гламдрінг	Гламдрінг
Glittering Caves of Aglarond	Осяйні Печери	Осяйні Печери Агларонда	Осяйні Печери Агларонда	Осяйні Печери Агларонд
Glóin	Глоїн	Глоїн	Глоїн	Глоїн
Glorfindel	Глорфіндел	Глорфіндель	Глорфіндель	Глорфіндел
Goatleaf	-	Конопліс	Козолист	Козолист
Golasgil	Голасгіл	Голасгіл	Голасгіл	Голасгіл
Goldberry	Золотенька	Золотинка	Золотинка	Золотинка
Golden Perch	-	Золоте сідало	Золоте сідало	Золотий Окунь
Gollum	Гам-Гам	Горлум	Голум	Голум
Gondolin	-	Гондолін	Гондолін	Гондолін
Gondor	Гондор	Гондор	Гондор	Гондор
Goodbodies	Дебелі	Трюхстони	Добротіли	Добротіли
Gorbadoc	Горбадок	Горбадок	Горбадок	Горбадок
Gorbag	Горбаг	Горбаг	Горбаг	Горбаг
Gorgoroth	Горгорот	Горгорот	Горгорот	Горгорот
Gorhendad Oldbuck	Горхендяд Прозай	Горендад Бестібок	Горгендад Староцап	Горгендад Староцап
Gothmog	-	Готмог	Готмог	Готмог
Great Barrows	Великі Могильники	Великі Кургани	Великі Кургани	Величні Кургани
Great Rings, Rings of Power	Великі Персні, Персні Всеvlади	Старші Персні, Персні Влади	Великі Персні, Персні Влади	Величні Персні, Персні Влади
Great Smials	Величезні Зміали	Величезні Сміали	Великі Сміали	Великі Сміали

Green Hills from Pinnath Gelin	Зелені Пагорби Піннат-Геліну	пагорби Піннат-Геліну	Зелені Пагорби Піпіннат-Геліну	Зелені Пагорби Піннат-Геліну
Greenway	Невторований шлях	Зелений тракт	Зелений Шлях	Зеленшлях
Greenwood the Great	Зелен-ліс	Великий Зелений Ліс	Великий Зелений Ліс	Велике Зеленолісся
Grey Havens	Сива Гавань	Срібна Гавань	Сірі Гавані	Сірі Гавані
Greyflood	-	Сріблина	Сірий Потік	Сіряниця
Gríma, Wormtongue	Гріма, Змієслов	Грим Гадючий Язик	Гріма, Червослов	Гріма, Змієзикакий
Grimbeorn the Old	Грімбеорн Старий	Гримбеорн Старий	Грімбеорн Старий	Грімбеорн Старий
Grishnákh	Грішнак	Горшнак	Грішнах	Грішнах
Grond	Гронд	Гронд	Гронд	Гронд
Gross	груз	грос	грос	грос
Grubbs	Греби	Рясні	Грабарі	Грабарі
Gúthwinë меч	Гутвін	Гутвін	Гутвайн	Гутвайн
Gwaihir the Windlord	Гвайгір-Боривітер	Гвайхор Повелитель Вітрів	Гвайгір Боривітер	Гвайгір Володар Вітрів
Hal	Леж	Хол	Гал	Гел
Halbarad Dúnadan	Галбарад, слідогляд	Хальвард Дунадан	Галбарад Дунадан	Гальбарад Дунадан
Haldir	Галдір	Гельдір	Галдір	Гальдір
Halfling	Дрібнолюдик	періан-напіврослик	Дрібнолюдик	Півмірок
Hall of Fire	Зала Вогню	Камінна Зала	Камінна Зала	Зала Вогню
Nam Gamgee	Сидень Кося	Хем Гемджи	Гем Правоніг	Гем Грунич
Háma	Гама	Гаман	Гама	Гама
Naradrim	гарадці	харадрими	гарадрими	гарадрими
Narfoots	прудколапи	хутроноги	шерстоноги	власостопи
Narlond	Гарлонд	Харлонд	Гарлонд	Гарлонд
Nasufel	Гасуфель	Хасуфель	Гасуфель	Газуфел
Heathertoes	Вереси	Верес	Підверес	Вересоніг
Helm's Deep	Гельмова Западина	Хельмовий Яр	Гельмовий Яр	Гельмів Яр
Henneth Annûn	Геннет-Аннун	Еннет-Аннун	Геннет-Аннун	Геннет-Аннун
Herblore of the Shire	-	Трави та зілля Гобітанії	Зілля Ширу	Травознавсто Шира
High Pass	перевал	Високий перевал	Високий Перевал	Високий Прохід
Hill Road	-	Головний шлях	Пригірна дорога	Пагорбова Дорога
Hirluin the Fair	Гірлуїн Гарний	Ерлуїн Щирий	Гірлуїн Прекрасний	Гірлуїн Прекрасний
hithlain	-	хитлайн	гітлайн	гітлайн
Hob Hayward	Гоб Ожеред	Хоб Скирдинг	Гоб Плітник	Гоб Сінник
Hobbiton	Гобітон	Гобітон	Гобітон	Гобітов

Hobbits	Гобіти	Гобіти	Гобіти	гобіти
Hold of Dunharrow	Гірська Твердиня	Дунхарран	фортеця Гірський Скит	Смурне Капище
Hollin	Голлін	Холлін - Земля гостролиста	Край Гостролиста	Край Гостролиста
Holman	Гольман	Норчик	Норолюд	Гольман
Hornblowers	Сурмачі	Люлькаси	Дударі	Сурмачі
Hornburg	Горнбург	Гірський Ріг	Горнбург	Горнбург
House of the Stewards	Склеп Намісників	Склеп Намісників	Склеп Намісників	Усипальниця Намісників
Huorns	гворни	уорни	гуорни	гуорни
Húrin the Tall	-	Турін Стрункий	Гурин Високий	Гурін Високий
Imlarin	Ільмарін	Ільмарін	Ілмарін	Ілмарін
Iarwain Ben-adar	Ярвайн Бен-адар	Іарвен Бенадар	Ярвайн Бен-адар	Ярвайн Бен-адар
Imlad Morgul, the Valley of Living Death	Імлад-Моргул, з Долини Живої Смерті	Імлад-Моргула, місцевість, де панує Жива Смерть	Імлад-Моргул, Долина Живої Смерті	Імлад-Моргул, Долина Живої Смерті
Imladris	Імладріс	Імладріс	Імладріс	Імладріс
Ioreth	Йорет	Йорет	Йорет	Йорет
Isengard	Ізенгард	Ізенгард	Ізенгард	Ісенгард
Isengrim	Ізенгрім	Ізенгрим	Ізенгрім	Ісенгрім
Isenmouthe, the iron jaws of Carach Angren	Залізна Паща, Карах-Ангрен	Залізна Паща, Карах-Ангрен	Залізна Паща, Карах-Ангрен	Залізна Паща, Карах-Ангрен
Isildur	Ісїлдур	Ісїлдур	Ісїлдур	Ісїльдур
ithildin	ітільдін	ітільдин	ітильдин	ітильдин
Ithilien	Ісілієн	Ітілієн	Ітілієн	Ітілієн
Khand	-	Кханд	Ханд	Ханд
Khazad-dûm	Казад-дум	Казад-Дум	Казаддум	Кгазад-дума
Lake Evendim	-	озеро Евендім	Озеро Вечорове	Озеро Вечірніх Сутінок
Lamedon	Ламедон	Ламедон	Ламедон	Ламедон
Landroval	Лендровал-Блукач	Менельтор	Ландровал	Землеліт
Lassemista	Лассеміста	Лассеміста	Лассеміста	Лассеміста
Last Alliance	Останній союз	Останній союз	Останній союз	Останній Союз
Last Homely House	Останній Затишний Дім	Останній Домашній Притулок	Останній Прихисток	Останній Гостинний Дім
Leaflock and Skinbark	Листен і Корошкір	Листвен та Берест	Листяник і Лубок	Листочуб і Шкірокор
Lebennin	Лебеннін	Лебеннін	Лебеннін	Лебеннін
lebethron	лебетрон	лебетрон	лебетрон	лебетрон
Legolas	Леголас	Леголас	Леголас	Леголас
lembas	лембас	лембас	лембас	лембас
Lindir	Ліндір	Ліндір	Ліндір	Ліндір

Linhir	-	Лингір	Лінгір	Лінгір
Lithe	Івана Купала	день Лайта	Літень	Літень
Lithlad	Літлад	Лиглад	Літлад	Літлад
Lobelia	Лобелія	Геранія	Лобелія	Лобелія
Lonely Mountain	Самотня гора	Самотня Гора	Самотня Гора	Самотня Гора
Long Lake	Довге Озеро	Довге Озеро	Довге Озеро	Довге Озеро
Long Winter	Довга Зима	Довга Зима	Довга Зима	Довга Зима
Longbottom	-	Довгонор	селище Довгодонне	Довгодол
Longholes	-	Глибокоп	Довгонір	Довгонори
Longshanks	Цибатий	Довгов'язий	Цибатий	Довготелесий
Lossarnach	Лоссарнах	Лоссарнах	Лоссарнах	Лоссарнах
Lothlórien	Лотлорієн	Лотлорієн, Лорієн Квігучий	Лотлорієн	Лотлорієн
Lotho	Лото	Лотто	Лотто	Лото
Loudwater	річка Шумка	ріка Гримуча	річка Шумна	Шумновода
Lugbúrz	Углбурц	Горбурц	Лугбурц	Лугбурц
Lugdush	-	Лугдуш	Лугдуш	Лугдуш
Lune	Місячна затока	Луна	ріка Місячна	Люн
Lúthien Tinúviel	Лутієн Тінувієль	Лючієнь Тінувієль	Лутієн Тінувієль	Лутієн Тінувієль
Mablung	Маблунг	Маблунг	Маблунг	Маблунг
Malbeth the Seer	пророк Мальбет	Мальбет-віщун	Мальбет Ясновидець	Мальбет-Провидець
Marcho and Blanco	Марчо і Бланко	Мархо і Бланко	Марко і Бланко	Мархо і Бланко
Mardil		Мардил	Марділ	Мардил
Marish	Мочарі	область Топлінь	Прилуки	Моква
Master-ring	Перстень- Повелитель	Перстень Влади	Перстень-Пан	Верховний Перстень
<i>mathom</i>	гамуз	метоми	метоми	метоми
Mauhúr	-	Маугур	Маугур	Маугур
Meduseld	Медусельд	Медусельд	Медусельд	Медусельд
Mellyrn	меллірн	меллорни	Мелорни	малорни
Meneldil	Менелділ	Менельділ	Менелділ	Менельділ
Meriadoc	Меріадок	Меріадок	Меріадок	Меріадок
Merry	Мері	Меррі	Мері	Мері
Methedras	Метедрас	Метадрас	Метедрас	Метедрас
Michel Delving	містечкр Нірне	Великі Нори	Великий Ритов	Міхоритов
Middle-earth	Середзем'я	Середзем'я	Середзем'я	Середзем'я
Midgewater Marshes	Комарині болота	Комарині Заводі	Комарині Мочари	Комашині Мочарі
Midsummer	Івана Купала	Маківка літа	літне сонцестояння	особливий лень посеред літа
Minas Anor, Tower of the Setting Sun	Мінас-Анор, Вежа	Мінас-Анор, Фортеця Вечірнього Сонця	Мінас-Анор, Вежа	Мінас-Анор, Вежа Спадного Сонця

	Призахідного Сонця		Призахідного Сонця	
Minas Ithil, Tower of the Rising Moon	Мінас-Ісіл, Вежа Молодого Місяця	Мінас-Ітіл, Фортеця Молодого Місяця	Мінас-Ітіл, Вежа Молодого Місяця	Мінас-Ітіл, Вежа Східного місяця
Minas Morgul, the Tower of Sorcery	Мінас-Моргул, Вежа Чакулнства	Мінас-Моргул, Замок Чародія	Мінас-Моргул, Вежа Чакулнства	Мінас-Моргул, Вежа Чакулнства
Minas Tirith, the Tower of Guard	Мінас-Тіріт, Вартова Вежа	Мінас-Тіріт, Замок Варти	Мінас-Тіріт, Вартова Вежа	Мінас-Тіріт, Вартова Вежа
Min-Rimmon	Мін-Ріммон	Мін-Рімон	Мін-Ріммон	Мін-Ріммон
Mirkwood	Чорноліс, Чорний ліс	Чорнолісся	Морок-ліс	Морок-ліс
Mirormere	Дзеркальне Озеро	Дзеркальна Заводь	Дзеркальне Озеро	Дзеркальне Озеро
miruvor	мірувор	мирувар	мірувор	мірувор
Misty Mountains	Імлисті Гори	Імлисті Гори	Імлисті Гори	Імлисті Гори
Mitheithel	Мітейтель	Мітейтель	Мітейтель	Мітейтель
Mithrandir	Мітрандір	Мітрандір	Мітрандір	Мітрандір
Morannon	Мораннон	Мораннон	Мораннон	Мораннон
Mordor	Мордор	Мордор	Мордор	Мордор
Morgai	Моргаї	Моргаї	Моргаї	Моргай
Morgoth	-	Моргот	Моргот	Моргот
Morgul Vale	Долина Моргула	луки Моргулу	луки Моргулу	Моргульська Долина
Morgul-lord	Моргул	Правитель Моргула	Володар Моргулу	Моргульський Володар
Moria	Морія	Морія	Морія	Морія
Mortal Men	смертні люди	Люди	смертні люди	Смертні Люди
Morthond, the great Blackroot Vale	Мортонд	Мортонд	Мортонд, велика Чорнокорінна Долина	Мортонд, велика Долина Чорнокореня
Mount Doom	Гора Судьби	Згубна Гора	Фатум-гора	Судна Гора
Mount Everwhite	-	одвічно-снігова гора	Гора Вічнобіла	Гора Вічнобіла
Mount Mindolluin	Міндолуїн	гора Міндоллуїн	гора Міндоллуїн	Гора Міндоллуїн
Mountains of Lune	Місячні гори	Лунні гори	Місячні гори	Гори Люну
Mountains of Shadow	Сутінкові гори	гори Тіні	Похмурі Гори	Гори Тіні
Mountains of Terror	Гори Жаху	-	Гори Жаху	Гори Жаху
Mr. Underhill	Зглибінс	Підкопай	пан Підгір	пан Підгорбин
Mugworts	Полини	Полинки	Полин	Полинники
Naith	Клин	Нейт	Найт	Наїт
Nameless Pass	-	Безіменний Перевал	Безіменний Перевал	Безіменний Прохід
Nan Curunír	Нан-Курунір	Нан-Курунір	Нан-Курунір	Нан-Курунір

Narchost and Carchost	-	Нархост і Кархост	Нархост і Кархост	Нархост і Кархост
Nardol	Нардол	Нардол	Нардол	Нардол
Nargothrond	-	Нарготронд	Нарготронд	Нарготронд
Narsil	Нарсіл	Нарсіл	Нарсіл	Нарсіл
Narvi	Нарві	Нарві	Нарві	Нарві
Narya the Great	Великий Нарія	Нарья	Нар'я Великий	Нар'я Велична
Nazgûl	назгули	назгули	Назгули	Назгули
Necromancer	Чаклун-Некромант	Чародій-некромант	Чорнокнижник	Чорнокнижник
Neldoreth	-	Нельдорет	Нелдорет	Нельдорет
Nen Hithoel	-	Нен-Хитоель	Нен-Гітоель	Нен-Гітоель
Night of Naught	-	Ніч зливалася з Ніщо	Ніч Нічого	Ніч Нічого
Nimbrethil	-	Німбретіль	Німбретіл	Німбертіл
Nimrodel	Німродель	Німродель	Німродель	Німродель
Nindalf	-	Нендальф	Ніндалф	Ніндальф
niphredil	ніфреділь	нітреділ	ніфредил	ніфредил
Noman-lands	Бурі Рівнини	Брунатна пустеля	Бурі Землі	Нічийні Землі
Norbury	Сівер	Північний Опліт	Сівер	Північград
Nori	Норі	Норі	Норі	Норі
North Moors	Пінічні Болота	Північні Драгва	Північні Вересовища	Північні Пустуици
Númenor	Нуменор	Нуменор	Нуменор	Нуменор
Ohtar	Охтар	Охтар	Охтар	Огтар
Óin	Оїн	Оїн	Оїн	Оїн
Old Forest	Праліс	Старий Ліс	Праліс	Праліс
Old Guesthouse	Старий Заїзд	Стара Таверна	Старий Готель	Старий Готель
Old Maggot	Старий Чудій	Дядько Чудернак	Старий Чудар	Старий Чудар
Old Noakes	старий Заруб	дядько Нукас	старий Дуб	Старий Придубень
oliphaunts	оліфанти	оліфанти	оліфанти	оліфанти
Onodrim	онодріми	онодріми	онодріми	онодріми
Orald	Оральд	Оральд	Оралд	Оральд
Orcrist	-	Оркріст	Оркріст	Оркріст
Orcs	урки	орки	Орки	Орки
Ori	Орі	Орі	Орі	Орі
Orodruin, the Fire-mountain	Вогняна Гора Ородруїн	Ородруїн, Вогняна Гора	Вогняна Гора Ородруїн	Ородруїн, Вогняна Гора
Orofarnë	Орофарне	Орофарна	Орофарне	Орофарне
Oromë the Great	-	Ороме	Ороме Великий	Ороме Великий
Orthanc	Ортханк	Ортханк	Ортханк	Ортханк
Osgiliath, Citadel of the Stars	Осгіліат, Зоряна Твердиня	Осгіліат, Зоряна Цитадель	Осгіліат, Зоряна Цитадель	Осгіліат, Зоряна Цитадель
Otho	Ото	Одо	Отто	Ото
Palantír	палантир	палантір	палантир	палантир
Parth Galen	Парт-Гален	Парт-Гален	Парт-Гален	Парт-Гален

Paths of the Dead	Стежка Небіжчиків	Стежина Мерців	Стежина Мертвих	Стежки Мерців
peaks of Thrihyrne	кручі Тризуба	кручі Тризуба	піки Тризуба	шпилі Тригірне
Pelennor	Пеленнор	Пеленнор	Пеленнор	Пеленнор
Peregrin	Перегрін	Перегрін	Перегрін	Перегрін
Pipin	Піпін	Пін	Піпін	Піпін
Precious	мій дорогесенький	золотце	мій дорогесенький	Безцінний
Primula	Примула	Примула	Примула	Первоцвіта
Prince Imrahil	князь Імрагіл	Імраель	князь Імрагіл	принц Імрагіл
Proudfoots	Гордоступи	Мохностопи	Гордостопи	Гордостопи
Púkel-men	горбані	Окаті	Пукелі	духи п'тьми
Radagast the Brown	Радагаст Карий	Радагаст Карий	Радагаст Карий	Радагаст Бурий
Radbug	Радбуг	Рабуг	Радбуг	Радбуг
Rammass Echor	Раммас-Ехор	Раммас-Ехор	Раммас-Ехор	Раммас-Ехор
Rangers	мандровані	слідопити	слідопити	блукачі
Rath Celerdain, the Lampwrights' Street	вулиця Ліхтариків	Рат-Келердайн, вулиця Ліхтарників	Рат-Келердайн, вулиця Ліхтарників	Рат-Келердайн, вулиця Смолоскипів
Rauros	Раурос	Раурос	Раурос	Раурос
Remmirath, the Netted Stars	Реммірат, Зоряна Сіть	Реммірат, Зоряна Сіть	Реммірат, Зоряна Сіть	Помережані зор, Реммірат
Rhosgobel	-	Росгобел	Росгобел	Росгобел
Rhûn and Harad	-	Рун та Харад	Рун та Гарад	Рун та Гарад
Ring-bearer	нести персня	Хранитель Персня	Персненосець	Персненосець
Ringló Vale	долина Рінгло	долина Рінгло	долина Рінгло	долина Рінгло
Ringwraiths	примари Персня	Примари Персня	Примари Персня	Примари Персня
Rivendell	Рівен-дол	Рівенделл	Рівендол	Рівенділ
River Hoarwell	річка Сива	річка Сива	ріка Сиводжерельна	ріка Сиводжерельна
Rohan	Рокань, Ристалія	Рохан	Роган	Роган
Rohirrim	роканці	роханський люд	роганці	рогірими
Rúmil and Orophin	Руміл і Орофін	Руміл і Орофін	Руміл і Орофін	Руміл і Орофін
Rushlight	Комиші	Конвалій	Очерет	Ситник
Sackville- Baggins	Торбіли- Злоткінси	Кошелі-Торбинси	Сумосели- Торбини	Саквілі-Торбіни
Sammath Naur	Саммат-Наур	Саммат-Наур	Саммат-Наур	Саммат-Наур
Samwise	Щиросерд	Семіум	Семвайз	Семвайз
Sandheaver	Піскунсі	Піскорит	Пісконос	Пісконоси
Sandyman	Піщаник	Шекун	Пісковик	Пісковик
Sarn Gebir	Сарн-Гебір	Сарн-Гебір	Сарн-Гебір	Сарн-Гебір
Saruman the White	Саруман Білий (Сороман)	Саруман Білий	Саруман Білий	Саруман Білий
Sauron	Саурон	Саурон	Саурон	Саурон

sea of Núrnen	озеро Нурнен	Нурнен, або Озеро Сліз	Нурнійське море	Нурненійське Море
Shadowfax	Тінебор	Тінебор	Тінебор	Тіньогрив
Shagrat	Шаграт	Шаграт	Шаграт	Шаграт
Sharkey	Шурига/Шарко	Шаркі	Шаркі	Шаркі
Shelob	Желоб	Шелоба	Шелоба	Павучиха
Shire	Гобітянський край Гобітянія	Край	Шир	Шир
Silent Street, Rath Dínen	Рат-Дінен, вулиця Мовчання	Рат-Дінен, вулиця Безгоміння	вулиця Мовчання, Рат- Дінен	Рат-Дінен, Мовчазна Вулиця
Silmarils	сільмаріли	сильмарили	Сильмарили	сильмарили
Silverlode	Сріблянка	Срібна Струна	Срібна Жила	Срібножила
simbelmynë	зімбельмини	зімбельмайн	сімбельміне	сімбельміне
Sirannon	Сіраннона	Сіраннона	Сіраннон	Сіраннон
Slinker and Stinker	Злюка і Підлюка	Підлиза і Падлюка	Підлиза та Смердючка	Смердох і Виродок
Sméagol	Змеагол	Смеагорл	Смеагол	Смеагол
smials	зміали	сміали	сміали	сміали
Snaga	Снага	Снага	Снага	Снага
Snowmane	Сніжногровий	Сніжногровий	Сніжногровий	Снігогрив
Staddle	Підпірка	Загай	Стіг	Стіг
Starkhorn	-	Лисий Верх	Твердий Ріг	Оголений Ріг
Sting	Жало	Жало	Жало	Жало
Stock	Стовбурище	-	Колодний	Колодний
Stoors	штури	стурси	вперти	стурі
Strider	Обїдисвіт	Блукач	Бурлака	Бурлака
Stybba	Стиба	Малюк	Стибба	Гладун
Sundering Seas	Розлучні моря	-	Розлучні Моря	Розлучні Моря
Swertings	чорнюки	сверти	свертінги	смаглявці
tark	-	тарк	тарк	тарк
Tarlang's Neck	прохід Тарланг	Тіщини Тарлангу	Перешийок Тарланга	Тарлангський Перешийок
Thain	Тян	Тан	тан	Ватаг
Thangorodrim	-	Тангородрим	Тангородрім	Тангородрім
Tharbad	Тарбад	Тарбад	Тарбад	Тарбад
the Enemy	Ворог	Ворог	Ворог	Ворог
The Green Dragon	Зелений Дракон	Зелений Дракон	Зелений Дракон	Зелений Дракон
The Ivy Bush	Кущ-Плющ	Під плющем	Гілка плюща	Гілка плюща
The Mathom- house	Музей-Гамузей	Дім Метомів	Дім Метомів	Дім Метомів
The Prancing Pony	Брикливий Коник	Грайливий поні	Брикливий поні	Брикливий поні

the Swordsman of the Sky, Menelvagor	Небесний Мечоносець, Менельвагор	Небесний Мечоносець Менельвагор	Небесний Мечоносець, Менелвагор	Небесний Мечоносець, Менельвагор
the Wolf	Вовк	Вовк	Вовк	Вовк
Théoden King son of Thengel	король Теоден, син Тенгела	король Теоден, син Тенгела	король Теоден, син Тенгела	король Теоден, син Тенгела
Théodred	Теодред	Теодред	Теодред	Теодред
Thingol	Тінгол	Тінгол	Тінгол	Тінгол
Thistlewool	Будяки	Реп'яхоу	Будяк	Чортовови
Thorin Oakenshield	Торін Дубоцит	Торін Дубоцит	Торін Дубоцит	Торін Дубоцит
Thorondor	Торондор	Торондор	Торондор	Торондор
Thráin	Траїн	Траїн	Траїн	Траїн
Thranduil	Трандуїл	Трандуїл	Трандуїл	Трандуїл
Thrór	Трор	Трор	Трор	Трор
Tindrock	острів Скелястий	Кремінь-скеля	Кремінь-скеля	Зубкамінь
Tirion	Тіріон	Тіріон	Тіріон	Тіріон
Tobold Hornblower	-	Тобольд Люлькас	Тобольд Дудар	Тобольд Сурмач
Tol Brandir	Тол-Брандір	Тол-Брандір	Тол-Брандір	Тол-Брандір
Tom Bombadil	Том Бомбаділ	Том Бомбадил	Том Бомбадил	Том Бомбадил
Took	Тук	Тук	Тук	Тук
Tower of Ecthelion	вежа Ектеліону	вежа Ектеліону	Вежа Ектеліону	Ектеліонова Вежа
Treebeard	Древлен	Древес	Древлен	Деревобородий
Tuckborough	Тукгород	Ласий Двір	Холм	Туківці
Tunnely	Тунельси	Тунеллі	Тунел	Тунельники
Udûn	Удун	безодня	Удун	Удун
Uglúk	Углук	Углук	Углук	Углук
Undertowers	-	Підбашти	Підвежжя	Попідвежівці
Undómiel	Ундоміель	Андоміель	Ундоміель	Ундоміель
Ungoliant	-	Унголіанта	Унголіанта	Унголіанта
Uruk-hai	урук-хаї	урук-хаї	урук-хаї	урук-гаї
Uttermost West	-	Найдальший захід	Заобрійний Захід	Крайній Захід
Valandil	Валанділ	Валанділ	Валанділ	Валанділ
Valimar	-	Валімар	Валімар	Валімар
Varda, the Queen of the Stars	-	Варда, Зоряна	Варда, Королева Зірок	Варда, Королева Зірок
Variags	південці	східні варвари	варяги	східняни
Weathertop	гора Грозова	гора Вітрова	гора Грозова	Вершина Вітрів
Wellinghall	Джерельний Покой	Джерельні Покої	Джерельні Покої	Джерельна Зала
Westernesse	Замежовий Захід	заміна на острів Нуменор	Вестернес	Вестернес
Westfold	Західний Діл	Західний Діл	Західний Фолд	Західна Сторона
Westron	загальщина, західнячина	вестрон	вестрон	вестрон

Westmarch	Західний Край	Західний Край	Західне Пограниччя	-
Wetwang	-	Мокрiнь	Мокрiнь	Мокрiнь
White Council	Бiла Рада	Рада Мудрих	Бiла Рада	Бiла Рада
White Downs	Свiтлi Пагорби	Бiле Узгiр'я	Бiлi Схили	Бiлi Схили
White Mountains	Бiлi гори	Бiлi гори	Бiлi Гори	Бiлi Гори
Widfara	-	Видфар	Вiдфара	Вiдфара
Wilderland	Дикий край	Глухомань	Дикий край	Дикий Край
Will Whitfoot	Вiл Куцолап	Вiлл Бiлонiг	Вiл Бiлостоп	Вiл Бiлостоп
Windfola	Вихор	Вихор	Вихор	Вiтролов
Witch-lord of Angmar	ангмарський цар-чаклун	Ангмарський чаклун	Ангмарський Король-чаклун	Вiдьмацький Володар Ангмару
Withywindle	-	Осокорка	Верболозка	Верболозка
Wold of Rohan	Роканське Нагiр'я	Плоскогiр'я Рохан	Роганське Плато	Роганський Пустир
Woodhall	Лiсовий Дiм	Лiсовий Клин	Лiсовий Дiм	Лiсовий Дiм
Woody End	Лiсовий Кут	Лiсовий Клин	Лiсовий Кут	Лiсовий Кут
Zirak-zigil, Silvertine, Celebdil the White	Зiрак-зiгiл, Келебдiл, Срiблястий	Зiракзiгил, Срiбний Шолом, Келебдiл Бiлий	Зiракзiгiл, Срiбний Пiк, Келебдiл Бiлий	Зiракзiгiл, Срiбнозуб, Келебдил Бiлий

РЕФЕРАТ

Дипломна робота – 50 стор., 61 джерело, 1 додаток

Об’єкт дослідження: англомовні власні назви.

Мета роботи: аналіз та розкриття особливостей відтворення англомовних власних назв у художньому тексті.

Теоретико-методологічні засади: ключові положення теоретичних засад ономастики (О. В. Суперанська, В. С. Виноградов, Т. А. Казакова, С. Влахов, С. Флорін, Д. І. Єрмолович на інші).

Отримані результати: Проаналізувавши переклад англомовних власних назв ми виявили, що основними особливостями відтворення є, які можуть впливати на процес: походження власних назв зі штучних та древніх мов, промовистість більшості імен, морфологічні відмінності двох мов, специфічне стильове забарвлення, характерне автору твору, зв’язок основного твору з іншим творами Дж. Р. Р. Толкіна. Ми розглянули 4 варіанти перекладу і визначили, що найбільш поширеними прийомами відтворення власних назв є транскодування та калькування, а перекладачі не завжди прислухаються до порад автора і обирають власні стратегії та прийоми перекладу. Завдяки опрацьованому матеріалу ми дійшли висновку, що варіативність перекладів є корисною через можливість розгляду кожних окремих прикладів з різних поглядів та використання цього знання в наступних працях та перекладах схожих творів.

Ключові слова: *власна назва, ономастика, транслітерація, калькування, топоніми, антропоніми, художній текст*

**Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ**

Я, Бектурганова Вероніка Олексіївна, студент(ка) 2 курсу магістратури, заочної форми навчання, факультету іноземної філології, спеціальність філологія, освітньо-професійна програма переклад (англійський), адреса електронної пошти veronika.bekturganova@gmail.com ,

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Особливості відтворення англійських власних назв у художньому тексті (на матеріалі твору Дж. Р. Р. Толкіна „The Lord Of The Rings”)» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлений/ознайомлена;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

- згоден/згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою Інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата _____ Підпис _____ ПІБ (студент) Бектурганова В.О.

SUMMARY

The presented paper is dedicated to the analysis of such a problem as the translation of English proper names in the literary text.

The subject of this work is the peculiarities of the reproduction of English proper names in the literary text on the example of the material of the work of J. R. R. Tolkien "The Lord of the Rings".

The main purpose consists in analyzing the specifics, methods, techniques and ways of translating English titles in the work, which is achieved by accomplishing the following objectives:

- profound analysis and systematization of the theoretical principles of classification, methods and strategies of translation of English proper names; - study and analysis of the translation of English proper names in the work of J. R. R. Tolkien "The Lord of the Rings".

The paper presents the definition of the term "proper name", provides several classifications of this concept and describes the basic techniques of translation of proper names. We have considered three translation options and determined that the most common methods of reproducing proper names are transcoding and calque, translators do not always listen to the author's advice and choose their own translation strategies and techniques.

The practical significance of the study lies in the possibility of using its results for further elaboration of the topic of the proper name in scientific works and practical classes in translation studies.

Keywords: *proper name, onomastics, transliteration, calque, toponyms, anthroponyms, artistic text*

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет іноземної філології
Кафедра теорії та практики перекладу з англійської мови
Освітній рівень магістр
Спеціальність 035 Філологія
Спеціалізація 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша -англійська
Освітньо-професійна програма Переклад (англійський)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри теорії та
практики перекладу з
англійської мови

« _____ » _____ 2021 року

**З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА
БСКТУРГАНОВІЙ ВЕРОНІЦІ**

ОЛЕКСІЙВНІ _____ (прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи магістра (проекту) «Особливості відтворення англомовних власних назв у художньому тексті (на матеріалі твору Дж. Р. Толкіна „The Lord Of The Rings”)»

Керівник кваліфікаційної роботи (проекту) Погонець Вікторія Вікторівна,
к.ф.н.

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом ЗНУ від «13» квітня 2021 року № 590-с 2. Строк подання студентом кваліфікаційної роботи (проекту) _____ 22.11.2021 року

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи (проекту) теоретичні засади дослідження власних назв, функції та класифікація, прийоми та стратегії перекладу власних назв, особливості відтворення англомовних власних назв в художньому творі.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

1) дати визначення поняттю «власна назва»; 2) проаналізувати підходи до систематизації власних назв та здійснити класифікацію; 3) визначити прийоми та стратегії перекладу власних назв; 4) виявити специфічні особливості англомовних власних назв у художньому творі; 5) проаналізувати різні прийоми перекладачів для подолання труднощів та особливостей англомовних власних назв в обраному творі.

5. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи (проекту)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Вступ		07.05.2021	07.05.2021
Розділ 1		03.06.2021	03.06.2021
Розділ 2		15.07.2021	15.07.2021
Висновки		27.09.2021	27.09.2021

6. Дата видачі завдання 22.04.2021 року**КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН**

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи магістра	Строк виконання етапів роботи (проекту)	Примітка
1.	Пошук наукових джерел з теми дослідження, їх вивчення та аналіз; укладання бібліографії	квітень 2021	виконано
2.	Добір фактичного матеріалу	травень 2021	виконано
3.	Написання вступу	червень 2021	виконано
4.	Написання теоретичного розділу	серпень 2021	виконано
5.	Написання практичного розділу	вересень 2021	виконано
6.	Формулювання висновків	жовтень 2021	виконано
7.	Проходження нормоконтролю	листопад 2021	виконано
8.	Одержання відгуку та рецензії	грудень 2021	виконано
9.	Захист	грудень 2021	виконано

Автор роботи несе персональну відповідальність за відсутність в роботі несанкціонованих текстових запозичень (академічного плагіату)

Магістрант _____ В. О. Бектурганова

(підпис) (ініціали та прізвище)

Керівник роботи _____ В. В. Погонєць

(підпис) (ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ В. В. Погонєць

(підпис) (ініціали та прізвище)